॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता — क्रम पाठः

सप्तमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः

सत्रविशेषाभिधानं

ॐ नमः परमात्मने । श्री गुरुभ्यो नमः । हरिः ॐ

गावो॒ वै। वा ए॒तत्। ए॒तथ् स॒त्रम्। स॒त्रमा॑सत। आ॒स॒ता॒शृ॒ङ्गाः। अ॒शृ॒ङ्गाः स॒तीः। स॒तीः
शृङ्गा॑णि। शृङ्गा॑णि नः। नो॒ जा॒य॒न्तै॒। जा॒य॒न्ता॒ इति॑। इति॒ कामे॑न। कामे॒न तासा᳚म्। तासा॒म्
दश॑। द॒श मासा᳚ः। मासा॒ निष॑ण्णाः। निष॑ण्णा॒ आस॑न्न्। निष॑ण्णा॒ इति॒ नि—स॒न्ना॒ः। आस॒न्नथ॑।
अथ॒ शृङ्गा॑णि। शृङ्गा᳚ण्यजायन्त। अ॒जा॒य॒न्त॒ ताः। ता उत्। उद॑तिष्ठन्न्। अ॒ति॒ष्ठ॒न्नरा᳚थ्स्म।
अरा॒थ्स्मेति॑। इत्यथ॑। अथ॒ यासा᳚म्। यासा॒म् न। नाजा॑यन्त। अजा॑यन्त॒ ताः। ताः सँ॑व्व-
थ्स॒रम्। सँ॒व्व॒थ्स॒रमा॒प्त्वा। सँ॒व्व॒थ्स॒रमिति॑ सम्—व॒थ्स॒रम्। आ॒प्त्वोत्। उद॑तिष्ठन्न्। अ॒ति॒ष्ठ॒न्न-
रा᳚थ्स्म। अरा॒थ्स्मेति॑। इति॒ यासा᳚म्। यासा᳚म् च। चाजा॑यन्त। अजा॑यन्त॒ यासा᳚म्। यासा᳚म्
च। च॒ न। न ताः। ता उ॒भयी᳚ः। उ॒भयी॒रुत्। उद॑तिष्ठन्न्। अ॒ति॒ष्ठ॒न्नरा᳚थ्स्म। अरा॒थ्स्मेति॑।
इति॑ गोस॒त्रम्। गो॒स॒त्रव्ँवै। गो॒स॒त्रमिति॑ गो—स॒त्रम्। वै सँ॑व्वथ्स॒रः। ॥ [१] ॥ सँ॒व्व॒थ्स॒रो
ये। सँ॒व्व॒थ्स॒र इति॑ सम्—व॒थ्स॒रः। य ए॒वम्। ए॒वव्ँवि॒द्वाꣳसः॑। वि॒द्वाꣳसः॑ सँव्वथ्स॒रम्। सँ॒व्व॒-
थ्स॒रमु॑प॒यन्ति॑। सँ॒व्व॒थ्स॒रमिति॑ सम्—व॒थ्स॒रम्। उ॒प॒यन्त्यृ॑द्ध्नुवन्ति॑। उ॒प॒यन्तीत्यु॑प—यन्ति॑।
ऋ॒द्ध्नु॒वन्त्ये॒व। ए॒व तस्मा᳚त्। तस्मा᳚त् तू॒परा। तू॒परा वा॒र्षि॑कौ। वा॒र्षि॑कौ॒ मासौ᳚। मासौ॒ पत्वा᳚।
पत्वा॑ चरति। च॒र॒ति॒ स॒त्राभि॑जितम्। स॒त्राभि॑जित॒ꣳ॒ हि। स॒त्राभि॑जित॒मिति॑ स॒त्र—अ॒भि॒जि॒त॒म्।
ह्य॑स्यै। अ॒स्यै॒ तस्मा᳚त्। तस्मा᳚थ् सँव्वथ्सर॒सदः॑। सँ॒व्व॒थ्स॒र॒स॒दो॒ यत्। सँ॒व्व॒थ्स॒र॒स॒द॒ इति॑ सँव्व-
थ्सर—सदः॑। यत् किम्। किम् च॑। च॒ गृ॒हे। गृ॒हे क्रि॒यते᳚। ? क्रि॒यते॒ तत्। तदा॒प्तम्। आ॒प्त-

मवरुद्धम्। अवरुद्धमभिजितम्। अवरुद्धमित्यव—रुद्धम्। अभिजितम् क्रियते। अभिजित-मित्यभि—जितम्। क्रियते समुद्रम्। समुद्रवैँ। वा एते। एते प्र। प्र प्लवन्ते। प्लवन्ते ये। ये संवँत्सरम्। संवँत्सरमुपयन्ति। संवँत्सरमिति सम्—वत्सरम्। उपयन्ति यः। उपयन्ती-त्युप—यन्ति। यो वै। वै समुद्रस्य। समुद्रस्य पारम्। पारम् न। न पश्यति। पश्यति न। न वै। वै सः। स ततः। तत उत्। उदेति। एति संवँत्सरः। संवँत्सरो वै। संवँत्सर इति सम्—वत्सरः। ॥ [२] ॥ वै समुद्रः। समुद्रस्तस्य। तस्यैतत्। एतत् पारम्। पारय्यँत्। यदतिरात्रौ। अतिरात्रौ ये। अतिरात्रावित्यति—रात्रौ। य एवम्। एवव्विँद्वाꣳसः। विद्वाꣳसः संवँत्सरम्। संवँत्सरमुपयन्ति। संवँत्सरमिति सम्—वत्सरम्। उपयन्त्यनार्ताः। उपयन्तीत्युप—यन्ति। अनार्ता एव। एवोदृचम्। उदृचम् गच्छन्ति। उदृचमित्युत्—ऋचम्। गच्छन्तीयम्। इयवैँ। वै पूर्वः। पूर्वोऽतिरात्रः। अतिरात्रोऽसौ। अतिरात्र इत्यति—रात्रः। असावुत्तरः। उत्तरो मनः। उत्तर इत्युत्—तरः। मनः पूर्वः। पूर्वो वाक्। वागुत्तरः। उत्तरः प्राणः। उत्तर इत्युत्—तरः। प्राणः पूर्वः। प्राण इति प्र—अनः। पूर्वोऽपानः। अपान उत्तरः। अपान इत्यप—अनः। उत्तरः प्ररोधनम्। उत्तर इत्युत्—तरः। प्ररोधनम् पूर्वः। प्ररोधनमिति प्र—रोधनम्। पूर्व उदयनम्। उदयनमुत्तरः। उदयनमित्युत्—अयनम्। उत्तरो ज्योतिष्टोमः। उत्तर इत्युत्—तरः। ज्योति-ष्टोमो वैश्वानरः। ज्योतिष्टोम इति ज्योतिः—स्तोमः। वैश्वानरोऽतिरात्रः। अतिरात्रो भवति। अतिरात्र इत्यति—रात्रः। भवति ज्योतिः। ज्योतिरेव। एव पुरस्तात्। पुरस्ताद् दधते। दधते सुवर्गस्य। सुवर्गस्य लोकस्य। सुवर्गस्येति सुवः—गस्य। लोकस्यानुख्यात्यै। अनुख्यात्यै चतुर्विꣳशः। अनुख्यात्या इत्यनु—ख्यात्यै। चतुर्विꣳशः प्रायणीयः। चतुर्विꣳश इति चतुः—विꣳशः। प्रायणीयो भवति। प्रायणीय इति प्र—अयनीयः। भवति चतुर्विꣳशतिः। चतुर्विꣳ-शतिरर्द्धमासाः। चतुर्विꣳशतिरिति चतुः—विꣳशतिः। अर्द्धमासाः संवँत्सरः। अर्द्धमासा इत्यर्द्ध—मासाः। ॥ [३] ॥ संवँत्सरः प्रयन्तः। संवँत्सर इति सम्—वत्सरः। प्रयन्त एव। प्रयन्त इति प्र—यन्तः। एव संवँत्सरे। संवँत्सरे प्रति। संवँत्सर इति सम्—वत्सरे। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति तस्य। तस्य त्रीणि। त्रीणि च। च शतानि। शतानि षष्टिः। षष्टिश्च। च स्तोत्रीयाः। स्तोत्रीयास्तावतीः। तावतीः संवँत्सरस्य। संवँत्सरस्य रात्रयः। संवँत्सर-

स्येति सम्—वथ्सरस्य। रात्रय उभे। उभे एव। उभे इत्युभे। एव संवँथ्सरस्य। संवँथ्सरस्य रूपे। संवँथ्सरस्येति सम्—वथ्सरस्य। रूपे आप्नुवन्ति। रूपे इति रूपे। आप्नुवन्ति ते। ते सङ्स्थित्यै। सङ्स्थित्या अरिष्ट्यै। सङ्स्थित्या इति सम्—स्थित्यै। अरिष्ट्या उत्तरैः। उत्तरैरहोभिः। उत्तरैरित्युत्—तरैः। अहोभिश्चरन्ति। अहोभिरित्यहः—भिः। चरन्ति षडहाः। षडहा भवन्ति। षडहा इति षट्—अहाः। भवन्ति षट्। षड् वै। वा ऋतवः। ऋतवः संवँथ्सरः। संवँथ्सर ऋतुषु। संवँथ्सर इति सम्—वथ्सरः। ऋतुष्वेव। एव संवँथ्सरे। संवँथ्सरे प्रति। संवँथ्सर इति सम्—वथ्सरे। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्ति गौः। गौश्च। चायुः। आयुश्च। च मद्ध्यतः। मद्ध्यतः स्तोमौ। स्तोमौ भवतः। भवतः संवँथ्सरस्य। संवँथ्सरस्यैव। संवँथ्सरस्येति सम्—वथ्सरस्य। एव तत्। तन् मिथुनम्। मिथुनम् मद्ध्यतः। मद्ध्यतो दधति। ॥ [४] ॥ दधति प्रजननाय। प्रजननाय ज्योतिः। प्रजननायेति प्र—जननाय। ज्योतिरभितः। अभितो भवति। भवति विमोचनम्। विमोचनमेव। विमोचनमिति वि—मोचनम्। एव तत्। तच् छन्दाꣳसि। छन्दाꣳस्येव। एव तत्। तद् विमोकम्। विमोकँय्यन्ति। विमोकमिति वि—मोकम्। यन्त्यथो। अथो उभयतोज्योतिषा। अथो इत्यथो। उभयतोज्योतिषैव। उभयतोज्योतिषेत्युभयतः—ज्योतिषा। एव षडहेन। षडहेन सुवर्गम्। षडहेनेति षट्—अहेन। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकँय्यन्ति। यन्ति ब्रह्मवादिनः। ब्रह्मवादिनो वदन्ति। ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म—वादिनः। वदन्त्यासते। आसते केन। केन यन्ति। यन्तीति। इति देवयानेन। देवयानेन पथा। देवयानेनेति देव—यानेन। पथेति। इति ब्रूयात्। ब्रूयाच् छन्दाꣳसि। छन्दाꣳसि वै। वै देवयानः। देवयानः पन्थाः। देवयान इति देव—यानः। पन्था गायत्री। गायत्री त्रिष्टुप्। त्रिष्टुब् जगती। जगती ज्योतिः। ज्योतिर् वै। वै गायत्री। गायत्री गौः। गौस्त्रिष्टुक्। त्रिष्टुगायुः। आयुर् जगती। जगती यत्। यदेते। एते स्तोमाः। स्तोमा भवन्ति। भवन्ति देवयानेन। देवयानेनैव। देवयानेनेति देव—यानेन। एव तत्। ॥ [५] ॥ तत् पथा। पथा यन्ति। यन्ति समानम्। समानꣳ साम। साम भवति। भवति देवलोकः। देवलोको वै। देवलोक इति देव—लोकः। वै साम। साम देवलोकात्। देवलोकादेव। देवलोकादिति देव—लोकात्। एव न। न यन्ति। यन्त्यन्याअन्याः। अन्याअन्या ऋचः। अन्याअन्या इत्यन्याः—अन्याः।

ऋचो भवन्ति। भवन्ति मनुष्यलोकः। मनुष्यलोको वै। मनुष्यलोक इति मनुष्य—लोकः। वा ऋचः। ऋचो मनुष्यलोकात्। मनुष्यलोकादेव। मनुष्यलोकादिति मनुष्य—लोकात्। एवा-न्यमन्यम्। अन्यमन्यम् देवलोकम्। अन्यमन्यमित्यन्यम्—अन्यम्। देवलोकमभ्यारोहन्तः। देवलोकमिति देव—लोकम्। अभ्यारोहन्तो यन्ति। अभ्यारोहन्त इत्यभि—आरोहन्तः। यन्त्य-भिवर्तः। अभिवर्तो ब्रह्मसामम्। अभिवर्त इत्यभि—वर्तः। ब्रह्मसामम् भवति। ब्रह्मसाममिति ब्रह्म—सामम्। भवति सुवर्गस्य। सुवर्गस्य लोकस्य। सुवर्गस्येति सुवः—गस्य। लोकस्याभि-वृत्यै। अभिवृत्या अभिजित्। अभिवृत्या इत्यभि—वृत्यै। अभिजिद् भवति। अभिजिदित्यभि—जित्। भवति सुवर्गस्य। सुवर्गस्य लोकस्य। सुवर्गस्येति सुवः—गस्य। लोकस्याभिजित्यै। अभिजित्यै विश्वजित्। अभिजित्या इत्यभि—जित्यै। विश्वजिद् भवति। विश्वजिदिति विश्व—जित्। भवति विश्वस्य। विश्वस्य जित्यै। जित्यै मासिमासि। मासिमासि पृष्ठानि। मासिमासीति मासि—मासि। पृष्ठान्युप। उप यन्ति। यन्ति मासिमासि। मासिमास्यतिग्राह्याः। मासिमासीति मासि—मासि। अतिग्राह्या गृह्यन्ते। अतिग्राह्या इत्यति—ग्राह्याः। गृह्यन्ते मासिमासि। मासि-मास्येव। मासिमासीति मासि—मासि। एव वीर्यम्। वीर्यम् दधति। दधति मासाम्। मासाम् प्रतिष्ठित्यै। प्रतिष्ठित्या उपरिष्टात्। प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै। उपरिष्टान् मासाम्। मासाम् पृष्ठानि। पृष्ठान्युप। उप यन्ति। यन्ति तस्मात्। तस्मादुपरिष्टात्। उपरिष्टादोषधयः। ओषधयः फलम्। फलम् गृह्णन्ति। गृह्णन्तीति गृह्णन्ति॥ ॥ [६] ॥

(गोसत्रम् वा एति सव्ँवथ्सरो ऽर्द्धमासा मिथुनम् मध्यतो देवयानेनैव वीर्यम् त्रयोदश च) ॥ १ ॥

गावो वै। वा एतत्। एतथ् सत्रम्। सत्रमासत। आसताशृङ्गाः। अशृङ्गाः सतीः। सतीः शृङ्गाणि। शृङ्गाणि सिषासन्तीः। सिषासन्तीस्तासाम्। तासाम् दश। दश मासाः। मासा निषण्णाः। निषण्णा आसन्न्। निषण्णा इति नि—सन्नाः। आसन्नथ। अथ शृङ्गाणि। शृङ्गाण्यजायन्त। अजायन्त ताः। ता अब्रुवन्न्। अब्रुवन्नराथ्स्म। अराथ्स्मोत्। उत् तिष्ठाम। तिष्ठामाव। अव तम्। तम् कामम्। काममरुथ्स्महि। अरुथ्स्महि येन। येन कामेन। कामेन न्यषदाम। न्यषदामेति। न्यषदामेति नि—असदाम। इति तासाम्। तासामु। उ तु। त्वै। वा

अब्रुवन्न्। अब्रुवन्नर्द्धाः। अर्द्धा वा। वा यावतीः। यावतीर् वा। वाऽऽसामहै। आसामहा एव। एवेमौ। इमौ द्वादशौ। द्वादशौ मासौ। मासौ सँव्वथ्सरम्। सँव्वथ्सरꣳ सम्पाद्य। सँव्वथ्सरमिति सम्—वथ्सरम्। सम्पाद्योत्। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। उत् तिष्ठाम। तिष्ठामेति। इति तासाम्। तासाम् द्वादशे। ॥ [७] ॥ द्वादशे मासि। मासि शृङ्गाणि। शृङ्गाणि प्र। प्रावर्तन्त। अव-र्तन्त श्रद्धया। श्रद्धया वा। श्रद्धयेति श्रत्—धया। वाऽश्रद्धया। अश्रद्धया वा। अश्रद्धये-त्यश्रत्—धया। वा ताः। ता इमाः। इमा याः। यास्तूपराः। तूपरा उभय्यः। उभय्यो वाव। वाव ताः। ता आर्द्ध्नुवन्न्। आर्द्ध्नुवन्याः। याश्च। च शृङ्गाणि। शृङ्गाण्यसन्वन्न्। असन्वन्याः। याश्च। चोर्जम्। ऊर्जमवारुन्धत। अवारुन्धतर्द्ध्नोति। अवारुन्धतेत्यव—अरुन्धत। ऋद्ध्नोति दशसु। दशसु मासु। दशस्विति दश—सु। मासूत्तिष्ठन्न्। उत्तिष्ठन्नृद्ध्नोति। उत्तिष्ठन्नित्युत्—तिष्ठन्न्। ऋद्ध्नोति द्वादशसु। द्वादशसु यः। द्वादशस्विति द्वादश—सु। य एवम्। एवँव्वेद। वेद पदेन। पदेन खलु। खलु वै। वा एते। एते यन्ति। यन्ति विन्दति। विन्दति खलु। खलु वै। वै पदेन। पदेन यन्न्। यन् तत्। तद् वै। वा एतत्। एतदृद्धम्। ऋद्धमयनम्। अयनम् तस्मात्। तस्मादेतत्। एतद् गोसनि। गोसनीति गो—सनि॥ ॥ [८] ॥

(तिष्ठामेति तासाम् तस्माद् द्वे च) ॥ २ ॥

प्रथमे मासि। मासि पृष्ठानि। पृष्ठान्युप। उप यन्ति। यन्ति मद्ध्यमे। मद्ध्यम उप। उप यन्ति। यन्त्युत्तमे। उत्तम उप। उत्तम इत्युत्—तमे। उप यन्ति। यन्ति तत्। तदाहुः। आहुर् याम्। याँव्वै। वै त्रिः। त्रिरेकस्य। एकस्याह्नः। अह्न उपसीदन्ति। उपसीदन्ति दह्नम्। उप-सीदन्तीत्युप—सीदन्ति। दह्नँव्वै। वै सा। साऽपराभ्याम्। अपराभ्याम् दोहाभ्याम्। दोहाभ्याम् दुहे। दुहेऽथ। अथ कुतः। कुतः सा। सा धोक्ष्यते। धोक्ष्यते याम्। याम् द्वादश। द्वादश कृत्वः। कृत्व उपसीदन्ति। उपसीदन्तीति। उपसीदन्तीत्युप—सीदन्ति। इति सँव्वथ्सरम्। सँव्वथ्सरꣳ सम्पाद्य। सँव्वथ्सरमिति सम्—वथ्सरम्। सम्पाद्योत्तमे। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। उत्तमे मासि। उत्तम इत्युत्—तमे। मासि सकृत्। सकृत् पृष्ठानि। पृष्ठान्युप। उपेयुः। इयुस्तत्। तद् यजमानाः। यजमाना यज्ञम्। यज्ञम् पशून्। पशूनव। अव रुन्धते। रुन्धते समुद्रम्।

समुद्रव्वै। वा एते। ॥ [९] ॥ एतेऽनवारम्। अनवारमपारम्। अपारम् प्र। प्र प्लवन्ते। प्लवन्ते ये। ये सँव्वथ्सरम्। सँव्वथ्सरमुपयन्ति। सँव्वथ्सरमिति सम्—वथ्सरम्। उपयन्ति यत्। उपयन्तीत्युप—यन्ति। यद् बृहद्रथन्तरे। बृहद्रथन्तरे अन्वजैयुः। बृहद्रथन्तरे इति बृहत्—रथन्तरे। अन्वजैयुर् यथा। अन्वजैयुरित्यनु—अजैयुः। यथा मद्ध्ये। मद्ध्ये समुद्रस्य। समुद्रस्य प्लवम्। प्लवमन्वजैयुः। अन्वजैयुस्तादृक्। अन्वजैयुरित्यनु—अजैयुः। तादृक् तत्। तदनुथ्सर्गम्। अनुथ्सर्गम् बृहद्रथन्तराभ्याम्। अनुथ्सर्गमित्यनु—सर्गम्। बृहद्रथन्तराभ्या-मित्वा। बृहद्रथन्तराभ्यामिति बृहत्—रथन्तराभ्याम्। इत्वा प्रतिष्ठाम्। प्रतिष्ठाम् गच्छन्ति। प्रतिष्ठामिति प्रति—स्थाम्। गच्छन्ति सर्वेभ्यः। सर्वेभ्यो वै। वै कामेभ्यः। कामेभ्यः सन्धिः। सन्धिर् दुहे। सन्धिरिति सम्—धिः। दुहे तत्। तद् यजमानाः। यजमानाः सर्वान्। सर्वान् कामान्। कामानव। अव रुन्धते। रुन्धत इति रुन्धते॥ ॥ [१०] ॥

(समुद्रम् वै चतुस्त्रिꣳशच्च) ॥ ३ ॥

समान्य ऋचः। ऋचो भवन्ति। भवन्ति मनुष्यलोकः। मनुष्यलोको वै। मनुष्यलोक इति मनुष्य—लोकः। वा ऋचः। ऋचो मनुष्यलोकात्। मनुष्यलोकादेव। मनुष्यलोकादिति मनुष्य—लोकात्। एव न। न यन्ति। यन्त्यन्यदन्यत्। अन्यदन्यथ् साम। अन्यदन्यदि-त्यन्यत्—अन्यत्। साम भवति। भवति देवलोकः। देवलोको वै। देवलोक इति देव—लोकः। वै साम। साम देवलोकात्। देवलोकादेव। देवलोकादिति देव—लोकात्। एवान्यमन्यम्। अन्यमन्यम् मनुष्यलोकम्। अन्यमन्यमित्यन्यम्—अन्यम्। मनुष्यलोकम् प्रत्यवरोहन्तः। मनुष्यलोकमिति मनुष्य—लोकम्। प्रत्यवरोहन्तो यन्ति। प्रत्यवरोहन्त इति प्रति—अवरो-हन्तः। यन्ति जगतीम्। जगतीमग्रे। अग्र उप। उप यन्ति। यन्ति जगतीम्। जगतीव्वै। वै छन्दाꣳसि। छन्दाꣳसि प्रत्यवरोहन्ति। प्रत्यवरोहन्त्याग्रयणम्। प्रत्यवरोहन्तीति प्रति—अवरोहन्ति। आग्रयणम् ग्रहाः। ग्रहा बृहत्। बृहत् पृष्ठानि। पृष्ठानि त्रयस्त्रिꣳशम्। त्रय-स्त्रिꣳशꣳ स्तोमाः। त्रयस्त्रिꣳशमिति त्रयः—त्रिꣳशम्। स्तोमास्तस्मात्। तस्माज् ज्यायाꣳसम्। ज्यायाꣳसम् कनीयान्। कनीयान् प्रत्यवरोहति। प्रत्यवरोहति वैश्वकर्मणः। प्रत्यवरोहतीति

प्रति—अवरोहति। वैश्वकर्मणो गृह्यते। वैश्वकर्मण इति वैश्व—कर्मणः। गृह्यते विश्वानि। विश्वान्येव। एव तेन। तेन कर्माणि। कर्माणि यजमानाः। यजमाना अव। अव रुन्धते। रुन्धत आदित्यः। आदित्यो गृह्यते। ॥ [११] ॥ गृह्यत इयम्। इयँवै। वा अदितिः। अदितिरस्याम्। अस्यामेव। एव प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यन्योन्यः। अन्योन्यो गृह्येते। अन्योन्य इत्यन्यः—अन्यः। गृह्येते मिथुनत्वाय। गृह्येते इति गृह्येते। मिथुनत्वाय प्रजात्यै। मिथुनत्वायेति मिथुन—त्वाय। प्रजात्या अवान्तरम्। प्रजात्या इति प्र—जात्यै। अवान्तरँवै। अवान्तरमित्यव—अन्तरम्। वै दशरात्रेण। दशरात्रेण प्रजापतिः। दशरात्रेणेति दश—रात्रेण। प्रजापतिः प्रजाः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। प्रजा असृजत। प्रजा इति प्र—जाः। असृजत यत्। यद् दशरात्रः। दशरात्रो भवति। दशरात्र इति दश—रात्रः। भवति प्रजाः। प्रजा एव। प्रजा इति प्र—जाः। एव तत्। तद् यजमानाः। यजमानाः सृजन्ते। सृजन्त एताम्। एताꣳ ह। ह वै। वा उदङ्कः। उदङ्कः शौल्बायनः। शौल्बायनः सत्रस्य। सत्रस्यर्द्धिम्। ऋद्धिमुवाच। उवाच यत्। यद् दशरात्रः। दशरात्रो यत्। दशरात्र इति दश—रात्रः। यद् दशरात्रः। दशरात्रो भवति। दशरात्र इति दश—रात्रः। भवति सत्रस्य। सत्रस्यर्द्ध्यै। ऋद्ध्या अथो। अथो यत्। अथो इत्यथो। यदेव। एव पूर्वेषु। पूर्वेष्वहस्सु। अहस्सु विलोम। अहस्स्वित्यहः—सु। विलोम क्रियते। विलोमेति वि—लोम। क्रियते तस्य। तस्यैव। एवैषा। एषा शान्तिः। शान्तिरिति शान्तिः॥ ॥ [१२] ॥

(आदित्य स्तस्यैव द्वे च) ॥ ४ ॥

यदि सोमौ। सोमौ सꣳसुतौ। सꣳसुतौ स्याताम्। सꣳसुताविति सम्—सुतौ। स्याताम् महति। महति रात्रियै। रात्रियै प्रातरनुवाकम्। प्रातरनुवाकमुपाकुर्यात्। प्रातरनुवाकमिति प्रातः—अनुवाकम्। उपाकुर्यात् पूर्वः। उपाकुर्यादित्युप—आकुर्यात्। पूर्वो वाचम्। वाचम् पूर्वः। पूर्वो देवताः। देवताः पूर्वः। पूर्वश्छन्दाꣳसि। छन्दाꣳसि वृङ्क्ते। वृङ्क्ते वृषण्वतीम्। वृषण्वतीम् प्रतिपदम्। वृषण्वतीमिति वृषण्—वतीम्। प्रतिपदम् कुर्यात्। प्रतिपदमिति प्रति—पदम्। कुर्यात् प्रातस्सवनात्। प्रातस्सवनादेव। प्रातस्सवनादिति प्रातः—सवनात्। एवैषाम्।

एषामिन्द्रम्। इन्द्रँव्वृङ्क्ते। वृङ्क्तेऽथो। अथो खलु। अथो इत्यथो। खल्वाहुः। आहुः सवनमुखेसवनमुखे। सवनमुखेसवनमुखे कार्या। सवनमुखेसवनमुख इति सवनमुखे—सवनमुखे। कार्येति। इति सवनमुखाथ्सवनमुखात्। सवनमुखाथ्सवनमुखादेव। सवनमुखाथ्सवनमुखादिति सवनमुखात्—सवनमुखात्। एवैषाम्। एषामिन्द्रम्। इन्द्रँव्वृङ्क्ते। वृङ्क्ते सँव्वेशाय। सँव्वेशायोपवेशाय। सँव्वेशायेति सम्—वेशाय। उपवेशाय गायत्रियाः। उपवेशायेत्युप—वेशाय। गायत्रियास्त्रिष्टुभः। त्रिष्टुभो जगत्याः। जगत्या अनुष्टुभः। अनुष्टुभः पङ्क्त्याः। अनुष्टुभ इत्यनु—स्तुभः। पङ्क्त्या अभिभूत्यै। अभिभूत्यै स्वाहा। अभिभूत्या इत्यभि—भूत्यै। स्वाहा छन्दाꣳसि। छन्दाꣳसि वै। वै सँव्वेशः। सँव्वेश उपवेशः। सँव्वेश इति सम्—वेशः। उपवेशश्छन्दोभिः। उपवेश इत्युप—वेशः। छन्दोभिरेव। छन्दोभिरिति छन्दः—भिः। एवैषाम्। एषाम् छन्दाꣳसि। ॥ [१३] ॥ छन्दाꣳसि वृङ्क्ते। वृङ्क्ते सजनीयम्। सजनीयꣳ शस्यम्। सजनीयमिति स—जनीयम्। शस्यँव्विहव्यम्। विहव्यꣳ शस्यम्। विहव्यमिति वि—हव्यम्। शस्यमगस्त्यस्य। अगस्त्यस्य कयाशुभीयम्। कयाशुभीयꣳ शस्यम्। कयाशुभीयमिति कया—शुभीयम्। शस्यमेतावत्। एतावद् वै। वा अस्ति। अस्ति यावत्। यावदेतत्। एतद् यावत्। यावदेव। एवास्ति। अस्ति तत्। तदेषाम्। एषाँव्वृङ्क्ते। वृङ्क्ते यदि। यदि प्रातस्सवने। प्रातस्सवने कलशः। प्रातस्सवन इति प्रातः—सवने। कलशो दीयेत। दीयेत वैष्णवीषु। वैष्णवीषु शिपिविष्टवतीषु। शिपिविष्टवतीषु स्तुवीरन्न्। शिपिविष्टवतीष्विति शिपिविष्ट—वतीषु। स्तुवीरन्यत्। यद् वै। वै यज्ञस्य। यज्ञस्यातिरिच्यते। अतिरिच्यते विष्णुम्। अतिरिच्यत इत्यति—रिच्यते। विष्णुम् तत्। तच्छिपिविष्टम्। शिपिविष्टमभि। शिपिविष्टमिति शिपि—विष्टम्। अभ्यति। अति रिच्यते। रिच्यते तत्। तद् विष्णुः। विष्णुः शिपिविष्टः। शिपिविष्टोऽतिरिक्ते। शिपिविष्ट इति शिपि—विष्टः। अतिरिक्त एव। अतिरिक्त इत्यति—रिक्ते। एवातिरिक्तम्। अतिरिक्तम् दधाति। अतिरिक्तमित्यति—रिक्तम्। दधात्यथो। अथो अतिरिक्तेन। अथो इत्यथो। अतिरिक्तेनैव। अतिरिक्तेनेत्यति—रिक्तेन। एवातिरिक्तम्। अतिरिक्तमाप्त्वा। अतिरिक्तमित्यति—रिक्तम्। आप्त्वाऽव। अव रुन्धते। रुन्धते यदि। यदि मद्ध्यन्दिने। मद्ध्यन्दिने दीयेत। दीयेत वषट्कारनिधनम्। वषट्कारनिधनꣳ साम। वषट्कारनिधनमिति वष-

द्कार—निधनम्। साम कुर्युः। कुर्युर् वषट्कारः। वषट्कारो वै। वषट्कार इति वषट्—कारः। वै यज्ञस्य। यज्ञस्य प्रतिष्ठा। प्रतिष्ठा प्रतिष्ठाम्। प्रतिष्ठेति प्रति—स्था। प्रतिष्ठामेव। प्रतिष्ठामिति प्रति—स्थाम्। एवैनत्। एनद् गमयन्ति। गमयन्ति यदि। यदि तृतीयसवने। तृतीयसवन एतत्। तृतीयसवन इति तृतीय—सवने। एतदेव। एवेत्येव॥ ॥ [१४] ॥

(छन्दोभिरेवैषा मवै कान्नविंशतिश्च) ॥ ५ ॥

षडहैर् मासान्। षडहैरिति षट्—अहैः। मासान्थ् सम्पाद्य। सम्पाद्याहः। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। अहरुत्। उथ् सृजन्ति। सृजन्ति षडहैः। षडहैर्हि। षडहैरिति षट्—अहैः। हि मासान्। मासान्थ् सम्पश्यन्ति। सम्पश्यन्त्यर्द्धमासैः। सम्पश्यन्तीति सम्—पश्यन्ति। अर्द्धमासैर् मासान्। अर्द्धमासैरित्यर्द्ध—मासैः। मासान्थ् सम्पाद्य। सम्पाद्याहः। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। अहरुत्। उथ् सृजन्ति। सृजन्त्यर्द्धमासैः। अर्द्धमासैर्हि। अर्द्धमासैरित्यर्द्ध—मासैः। हि मासान्। मासान्थ् सम्पश्यन्ति। सम्पश्यन्त्यमावास्यया। सम्पश्यन्तीति सम्—पश्यन्ति। अमावास्यया मासान्। अमावास्ययेत्यमा—वास्यया। मासान्थ् सम्पाद्य। सम्पाद्याहः। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। अहरुत्। उथ् सृजन्ति। सृजन्त्यमावास्यया। अमावास्यया हि। अमावास्ययेत्यमा—वास्यया। हि मासान्। मासान्थ् सम्पश्यन्ति। सम्पश्यन्ति पौर्णमास्या। सम्पश्यन्तीति सम्—पश्यन्ति। पौर्णमास्या मासान्। पौर्णमास्येति पौर्ण—मास्या। मासान्थ् सम्पाद्य। सम्पाद्याहः। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। अहरुत्। उथ् सृजन्ति। सृजन्ति पौर्णमास्या। पौर्णमास्या हि। पौर्णमास्येति पौर्ण—मास्या। हि मासान्। मासान्थ् सम्पश्यन्ति। सम्पश्यन्ति यः। सम्पश्यन्तीति सम्—पश्यन्ति। यो वै। वै पूर्णे। पूर्ण आसिञ्चति। आसिञ्चति परा। आसिञ्चतीत्या—सिञ्चति। परा सः। स सिञ्चति। सिञ्चति यः। यः पूर्णात्। पूर्णादुदचति। उदचति प्राणम्। उदचतीत्युत्—अचति। ॥ [१५] ॥ प्राणमस्मिन्न्। प्राणमिति प्र—अनम्। अस्मिन्थ् सः। स दधाति। दधाति यत्। यत् पौर्णमास्या। पौर्णमास्या मासान्। पौर्णमास्येति पौर्ण—मास्या। मासान्थ् सम्पाद्य। सम्पाद्याहः। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। अहरुथ्सृजन्ति। उथ्सृजन्ति सँव्वथ्सराय। उथ्सृजन्तीत्युत्—सृजन्ति। सँव्वथ्सरायैव। सँव्वथ्सरायेति

सम्—वथ्सराय। एव तत्। तत् प्राणम्। प्राणम् दधति। प्राणमिति प्र—अनम्। दधति तत्। तदनु। अनु सत्रिणः। सत्रिणः प्र। प्राणन्ति। अनन्ति यत्। यदहः। अहर् न। नोथ्सृजेयुः। उथ्सृजेयुर् यथा। उथ्सृजेयुरित्युत्—सृजेयुः। यथा दृतिः। दृतिरुपनद्धः। उपनद्धो विपतति। उपनद्ध इत्युप—नद्धः। विपतत्येवम्। विपततीति वि—पतति। एवꣳ सँव्वथ्सरः। सँव्वथ्सरो वि। सँव्वथ्सर इति सम्—वथ्सरः। वि पतेत्। पतेदार्तिम्। आर्तिमा। आर्छेयुः। ऋच्छेयुर् यत्। यत् पौर्णमास्या। पौर्णमास्या मासान्। पौर्णमास्येति पौर्ण—मास्या। मासान्थ् सम्पाद्य। सम्पाद्याहः। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। अहरुथ्सृजन्ति। उथ्सृजन्ति सँव्वथ्सराय। उथ्सृज-न्तीत्युत्—सृजन्ति। सँव्वथ्सरायैव। सँव्वथ्सरायेति सम्—वथ्सराय। एव तत्। तदुदानम्। उदानम् दधति। उदानमित्युत्—अनम्। दधति तत्। तदनु। अनु सत्रिणः। सत्रिण उत्। उदनन्ति। ॥ [१६] ॥ अनन्ति न। नार्तिम्। आर्तिमा। आर्छन्ति। ऋच्छन्ति पूर्णमासे। पूर्णमासे वै। पूर्णमास इति पूर्ण—मासे। वै देवानाम्। देवानाꣳ सुतः। सुतो यत्। यत् पौर्ण-मास्या। पौर्णमास्या मासान्। पौर्णमास्येति पौर्ण—मास्या। मासान्थ् सम्पाद्य। सम्पाद्याहः। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। अहरुथ्सृजन्ति। उथ्सृजन्ति देवानाम्। उथ्सृजन्तीत्युत्—सृजन्ति। देवानामेव। एव तत्। तद् यज्ञेन। यज्ञेन यज्ञम्। यज्ञम् प्रत्यवरोहन्ति। प्रत्यवरोहन्ति वि। प्रत्य-वरोहन्तीति प्रति—अवरोहन्ति। वि वै। वा एतत्। एतद् यज्ञम्। यज्ञम् छिन्दन्ति। छिन्दन्ति यत्। यथ् षडहसन्ततम्। षडहसन्ततꣳ सन्तम्। षडहसन्ततमिति षडह—सन्ततम्। सन्त-मथ। अथाहः। अहरुथ्सृजन्ति। उथ्सृजन्ति प्राजापत्यम्। उथ्सृजन्तीत्युत्—सृजन्ति। प्राजा-पत्यम् पशुम्। प्राजापत्यमिति प्राजा—पत्यम्। पशुमा। आ लभन्ते। लभन्ते प्रजापतिः। प्रजा-पतिः सर्वाः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। सर्वा देवताः। देवता देवताभिः। देवताभिरेव। एव यज्ञम्। यज्ञꣳ सम्। सम् तन्वन्ति। तन्वन्ति यन्ति। यन्ति वै। वा एते। एते सवनात्। सवनाद् ये। येऽहः। अहरुथ्सृजन्ति। ॥ [१७] ॥ उथ्सृजन्ति तुरीयम्। उथ्सृजन्तीत्युत्—सृजन्ति। तुरीयम् खलु। खलु वै। वा एतत्। एतथ् सवनम्। सवनँय्यत्। यथ् सान्नाय्यम्। सान्नाय्यँय्यत्। सान्नाय्यमिति साम्—नाय्यम्। यथ् सान्नायम्। सान्नाय्यम् भवति। सान्नाय्यमिति साम्—नाय्यम्। भवति तेन। तेनैव। एव सवनात्। सवनान् न। न यन्ति। यन्ति समुपहूय। समुपहूय

भख्षयन्ति। समुपहूयेति सम्—उपहूय। भख्षयन्त्येतथ्सोमपीथाः। एतथ्सोमपीथा हि। एतथ्सोमपीथा इत्येतत्—सोमपीथाः। ह्येतर्हि। एतर्हि यथायतनम्। यथायतनव्वै। यथायतनमिति यथा—आयतनम्। वा एतेषाम्। एतेषाꣳ सवनभाजः। सवनभाजो देवताः। सवनभाज इति सवन—भाजः। देवता गच्छन्ति। गच्छन्ति ये। येऽहः। अहरुथ्सृजन्ति। उथ्सृजन्त्यनुसवनम्। उथ्सृजन्तीत्युत्—सृजन्ति। अनुसवनम् पुरोडाशान्। अनुसवनमित्यनु—सवनम्। पुरोडाशान् निः। निर् वपन्ति। वपन्ति यथायतनात्। यथायतनादेव। यथायतनादिति यथा—आयतनात्। एव सवनभाजः। सवनभाजो देवताः। सवनभाज इति सवन—भाजः। देवता अव। अव रुन्धते। रुन्धतेऽष्टाकपालान्। अष्टाकपालान् प्रातस्सवने। अष्टाकपालानित्यष्टा—कपालान्। प्रातस्सवन एकादशकपालान्। प्रातस्सवन इति प्रातः—सवने। एकादशकपालान् माद्ध्यन्दिने। एकादशकपालानित्येकादश—कपालान्। माद्ध्यन्दिने सवने। सवने द्वादशकपालान्। द्वादशकपालाꣳ स्तृतीयसवने। द्वादशकपालानिति द्वादश—कपालान्। तृतीयसवने छन्दाꣳसि। तृतीयसवन इति तृतीय—सवने। छन्दाꣳस्येव। एवाप्त्वा। आप्त्वाऽव। अव रुन्धते। रुन्धते वैश्वदेवम्। वैश्वदेवम् चरुम्। वैश्वदेवमिति वैश्व—देवम्। चरुम् तृतीयसवने। तृतीयसवने निः। तृतीयसवन इति तृतीय—सवने। निर् वपन्ति। वपन्ति वैश्वदेवम्। वैश्वदेवव्वै। वैश्वदेवमिति वैश्व—देवम्। वै तृतीयसवनम्। तृतीयसवनम् तेन। तृतीयसवनमिति तृतीय—सवनम्। तेनैव। एव तृतीयसवनात्। तृतीयसवनान् न। तृतीयसवनादिति तृतीय—सवनात्। न यन्ति। यन्तीति यन्ति॥ ॥ [१८] ॥

(उदच त्यु ह्येऽहं राप्त्वा पञ्चदश च) ॥ ६ ॥

उथ्सृज्या(३)म् न। उथ्सृज्या(३)मित्युत्—सृज्या(३)म्। नोथ्सृज्या(३)म्। उथ्सृज्या(३)मिति। उथ्सृज्या(३)मित्युत्—सृज्या(३)म्। इति मीमाꣳसन्ते। मीमाꣳसन्ते ब्रह्मवादिनः। ब्रह्मवादिनस्तत्। ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म—वादिनः। तदु। वाहुः। आहुरुथ्सृज्यम्। उथ्सृज्यमेव। उथ्सृज्यमित्युत्—सृज्यम्। एवेति। इत्यमावास्यायाम्। अमावास्यायाम् च। अमावास्यायामित्यमा—वास्यायाम्। च पौर्णमास्याम्। पौर्णमास्याम् च। पौर्णमास्यामिति पौर्ण—मास्याम्।

चोथ्सृज्यम्। उथ्सृज्यमिति। उथ्सृज्यमित्युत्—सृज्यम्। इत्याहुः। आहुरेते। एते हि। एते इत्येते। हि यज्ञम्। यज्ञव्ँवहतः। वहत इति। इति ते। ते तु। ते इति ते। त्वाव। वाव न। नोथ्सृज्ये। उथ्सृज्ये इति। उथ्सृज्ये इत्युत्—सृज्ये। इत्याहुः। आहुर् ये। ये अवान्तरम्। ये इति ये। अवान्तरय्ँयज्ञम्। अवान्तरमित्यव—अन्तरम्। यज्ञम् भेजाते। भेजाते इति। भेजाते इति भेजाते। इति या। या प्रथमा। प्रथमा व्यष्टका। व्यष्टका तस्याम्। व्यष्टकेति वि—अष्टका। तस्यामुथ्सृज्यम्। उथ्सृज्यमिति। उथ्सृज्यमित्युत्—सृज्यम्। इत्याहुः। आहुरेषः। एष वै। वै मासः। मासो विशरः। विशर इति। विशर इति वि—शरः। इति न। नादिष्टम्। आदिष्टमुत्। आदिष्टमित्या—दिष्टम्। ॥ [१९] ॥ उथ् सृजेयुः। सृजेयुर् यत्। यदादिष्टम्। आदिष्टमुथ्सृजेयुः। आदिष्टमित्या—दिष्टम्। उथ्सृजेयुर् यादृशे। उथ्सृजेयुरित्युत्—सृजेयुः। यादृशे पुनः। पुनः पर्याप्लावे। पर्याप्लावे मद्ध्ये। पर्याप्लाव इति परि—आप्लावे। मद्ध्ये षडहस्य। षडहस्य सम्पद्येत। षडहस्येति षट्—अहस्य। सम्पद्येत षडहैः। सम्पद्येतेति सम्—पद्येत। षडहैर् मासान्। षडहैरिति षट्—अहैः। मासान्थ् सम्पाद्य। सम्पाद्य यत्। सम्पाद्येति सम्—पाद्य। यथ् सप्तमम्। सप्तममहः। अहस्तस्मिन्न्। तस्मिन्नुत्। उथ् सृजेयुः। सृजेयुस्तत्। तदग्नये। अग्नये वसुमते। वसुमते पुरोडाशम्। वसुमत इति वसु—मते। पुरोडाशमष्टाकपालम्। अष्टाकपालम् निः। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निर् वपेयुः। वपेयुरैन्द्रम्। ऐन्द्रम् दधि। दधीन्द्राय। इन्द्राय मरुत्वते। मरुत्वते पुरोडाशम्। पुरोडाशमेकादशकपालम्। एकादशकपालव्ँवैश्वदेवम्। एकादशकपालमित्येकादश—कपालम्। वैश्वदेवम् द्वादशकपालम्। वैश्वदेवमिति वैश्व—देवम्। द्वादशकपालमग्नेः। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। अग्नेर् वै। वै वसुमतः। वसुमतः प्रातस्सवनम्। वसुमत इति वसु—मतः। प्रातस्सवनय्ँयत्। प्रातस्सवनमिति प्रातः—सवनम्। यदग्नये। अग्नये वसुमते। वसुमते पुरोडाशम्। वसुमत इति वसु—मते। पुरोडाशमष्टाकपालम्। अष्टाकपालम् निर्वपन्ति। अष्टाकपालमित्यष्टा—कपालम्। निर्वपन्ति देवताम्। निर्वपन्तीति निः—वपन्ति। देवतामेव। एव तत्। तद् भागिनीम्। भागिनीम् कुर्वन्ति। कुर्वन्ति सवनम्। ॥ [२०] ॥ सवनमष्टाभिः। अष्टाभिरुप। उप यन्ति। यन्ति यत्। यदैन्द्रम्। ऐन्द्रम् दधि। दधि भवति। भवतीन्द्रम्। इन्द्रमेव। एव तत्। तद् भागधेयात्। भागधेयान् न। भागधे-

यादिति भाग—धेयात्। न च्यावयन्ति। च्यावयन्तीन्द्रस्य। इन्द्रस्य वै। वै मरुत्वतः। मरुत्वतो माध्यन्दिनम्। माध्यन्दिनꣳ सवनम्। सवनँय्यत्। यदिन्द्राय। इन्द्राय मरुत्वते। मरुत्वते पुरोडाशम्। पुरोडाशमेकादशकपालम्। एकादशकपालम् निर्वपन्ति। एकादशकपालमित्ये-कादश—कपालम्। निर्वपन्ति देवताम्। निर्वपन्तीति निः—वपन्ति। देवतामेव। एव तत्। तद् भागिनीम्। भागिनीम् कुर्वन्ति। कुर्वन्ति सवनम्। सवनमेकादशभिः। एकादशभिरुप। एकादशभिरित्येकादश—भिः। उप यन्ति। यन्ति विश्वेषाम्। विश्वेषाँवै। वै देवानाम्। देवाना-मृभुमताम्। ऋभुमताम् तृतीयसवनम्। ऋभुमतामित्यृभु—मताम्। तृतीयसवनँय्यत्। तृतीय-सवनमिति तृतीय—सवनम्। यद् वैश्वदेवम्। वैश्वदेवम् द्वादशकपालम्। वैश्वदेवमिति वैश्व—देवम्। द्वादशकपालम् निर्वपन्ति। द्वादशकपालमिति द्वादश—कपालम्। निर्वपन्ति देवताः। निर्वपन्तीति निः—वपन्ति। देवता एव। एव तत्। तद् भागिनीः। भागिनीः कुर्वन्ति। कुर्वन्ति सवनम्। सवनम् द्वादशभिः। द्वादशभिरुप। द्वादशभिरिति द्वादश—भिः। ॥ [२१] ॥ उप यन्ति। यन्ति प्राजापत्यम्। प्राजापत्यम् पशुम्। प्राजापत्यमिति प्राजा—पत्यम्। पशुमा। आ लभन्ते। लभन्ते यज्ञः। यज्ञो वै। वै प्रजापतिः। प्रजापतिर् यज्ञस्य। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। यज्ञस्यानानुसर्गाय। अननुसर्गायाभिवर्तः। अननुसर्गायेत्यननु—सर्गाय। अभिवर्त इतः। अभिवर्त इत्यभि—वर्तः। इतः षट्। षण्मासः। मासो ब्रह्मसामम्। ब्रह्मसामम् भवति। ब्रह्मसाममिति ब्रह्म—सामम्। भवति ब्रह्म। ब्रह्म वै। वा अभिवर्तः। अभिवर्तो ब्रह्मणा। अभिवर्त इत्यभि—वर्तः। ब्रह्मणैव। एव तत्। तथ् सुवर्गम्। सुवर्गँल्लोकम्। सुवर्गमिति सुवः—गम्। लोकमभिवर्तयन्तः। अभिवर्तयन्तो यन्ति। अभिवर्तयन्त इत्यभि—वर्तयन्तः। यन्ति प्रतिकूलम्। प्रतिकूलमिव। प्रतिकूलमिति प्रति—कूलम्। इव हि। हीतः। इतः सुवर्गः। सुवर्गो लोकः। सुवर्ग इति सुवः—गः। लोक इन्द्र। इन्द्र क्रतुम्। क्रतुम् नः। न आ। आ भर। भर पिता। पिता पुत्रेभ्यः। पुत्रेभ्यो यथा। यथेति यथा॥ शिक्षा नः। नो अस्मिन्न्। अस्मिन् पुरुहूत। पुरुहूत यामनि। पुरुहूतेति पुरु—हूत। यामनि जीवाः। जीवा ज्योतिः। ज्योतिरशीमहि। अशीमहीति। इत्यमुतः। अमुत आयताम्। आयताꣳ षट्। आयतामित्या—यताम्। षण्मासः। मासो ब्रह्मसामम्। ब्रह्मसामम् भवति। ब्रह्मसाममिति ब्रह्म—सामम्।

भवत्ययम्। अयव्वैँ। वै लोकः। लोको ज्योतिः। ज्योतिः प्रजा। प्रजा ज्योतिः। प्रजेति प्र—जा। ज्योतिरिमम्। इममेव। एव तत्। तल्लोकम्। लोकम् पश्यन्तः। पश्यन्तोऽभिवदन्तः। अभिवदन्त आ। अभिवदन्त इत्यभि—वदन्तः। आ यन्ति। यन्तीति यन्ति॥ ॥ [२२] ॥

(नादिष्टम् कुर्वन्ति द्वादशभि रिति विꣳशतिश्च) ॥ ७ ॥

देवानाव्वैँ। वा अन्तम्। अन्तम् जग्मुषाम्। जग्मुषामिन्द्रियम्। इन्द्रियव्वीँर्यम्। वीर्यमप। अपाक्रामत्। अक्रामत् तत्। तत् क्रोशेन। क्रोशेनाव। अवारुन्धत। अरुन्धत तत्। तत् क्रोशस्य। क्रोशस्य क्रोशत्वम्। क्रोशत्वय्यँत्। क्रोशत्वमिति क्रोश—त्वम्। यत् क्रोशेन। क्रोशेन चात्वालस्य। चात्वालस्यान्ते। अन्ते स्तुवन्ति। स्तुवन्ति यज्ञस्य। यज्ञस्यैव। एवान्तम्। अन्तम् गत्वा। गत्वेन्द्रियम्। इन्द्रियव्वीँर्यम्। वीर्यमव। अव रुन्धते। रुन्धते सत्रस्यर्द्ध्या। सत्रस्यर्द्ध्याऽऽहवनीयस्य। आहवनीयस्यान्ते। आहवनीयस्येत्या—हवनीयस्य। अन्ते स्तुवन्ति। स्तुवन्त्यग्निम्। अग्निमेव। एवोपद्रष्टारम्। उपद्रष्टारम् कृत्वा। उपद्रष्टारमि-त्युप—द्रष्टारम्। कृत्वर्द्धिम्। ऋद्धिमुप। उप यन्ति। यन्ति प्रजापतेर्हृदयेन। प्रजापतेर्हृदयेन हविर्द्धाने। हविर्द्धानेऽन्तः। हविर्द्धान इति हविः—धाने। अन्तः स्तुवन्ति। स्तुवन्ति प्रेमाणम्। प्रेमाणमेव। एवास्य। अस्य गच्छन्ति। गच्छन्ति श्लोकेन। श्लोकेन पुरस्तात्। पुरस्ताथ् सदसः। सदसः स्तुवन्ति। ॥ [२३] ॥ स्तुवन्त्यनुश्लोकेन। अनुश्लोकेन पश्चात्। अनुश्लोकेनेत्यनु—श्लोकेन। पश्चाद् यज्ञस्य। यज्ञस्यैव। एवान्तम्। अन्तम् गत्वा। गत्वा श्लोकभाजः। श्लोकभाजो भवन्ति। श्लोकभाज इति श्लोक—भाजः। भवन्ति नवभिः। नवभिरद्ध्वर्युः। नवभिरिति नव—भिः। अद्ध्वर्युरुत्। उद् गायति। गायति नव। नव वै। वै पुरुषे। पुरुषे प्राणाः। प्राणाः प्राणान्। प्राणा इति प्र—अनाः। प्राणानेव। प्राणानिति प्र—अनान्। एव यजमानेषु। यज-मानेषु दधाति। दधाति सर्वाः। सर्वा ऐन्द्रियः। ऐन्द्रियो भवन्ति। भवन्ति प्राणेषु। प्राणेष्वेव। प्राणेष्विति प्र—अनेषु। एवेन्द्रियम्। इन्द्रियम् दधति। दधत्यप्रतिहताभिः। अप्रतिहताभिरुत्। अप्रतिहताभिरित्यप्रति—हताभिः। उद् गायति। गायति तस्मात्। तस्मात् पुरुषः। पुरुषः सर्वाणि। सर्वाण्यन्यानि। अन्यानि शीर्ष्णः। शीर्ष्णोऽङ्गानि। अङ्गानि प्रति। प्रत्यञ्चति।

अच्चति शिरः। शिर एव। एव न। न पञ्चदशम्। पञ्चदशꣳ रथन्तरम्। पञ्चदशमिति पञ्च—दशम्। रथन्तरम् भवति। रथन्तरमिति रथम्—तरम्। भवतीन्द्रियम्। इन्द्रियमेव। एवाव। अव रुन्धते। रुन्धते सप्तदशम्। सप्तदशम् बृहत्। सप्तदशमिति सप्त—दशम्। ॥ [२४] ॥

बृहदन्नाद्यस्य। अन्नाद्यस्यावरुद्ध्यै। अन्नाद्यस्येत्यन्न—अद्यस्य। अवरुद्ध्या अथो। अवरुद्ध्या इत्यव—रुद्ध्यै। अथो प्र। अथो इत्यथो। प्रैव। एव तेन। तेन जायन्ते। जायन्त एकविꣳशम्। एकविꣳशम् भद्रम्। एकविꣳशमित्येक—विꣳशम्। भद्रम् द्विपदासु। द्विपदासु प्रतिष्ठित्यै। द्विपदास्विति द्वि—पदासु। प्रतिष्ठित्यै पत्नयः। प्रतिष्ठित्या इति प्रति—स्थित्यै। पत्नय उप। उप गायन्ति। गायन्ति मिथुनत्वाय। मिथुनत्वाय प्रजात्यै। मिथुनत्वायेति मिथुन—त्वाय। प्रजात्यै प्रजापतिः। प्रजात्या इति प्र—जात्यै। प्रजापतिः प्रजाः। प्रजापतिरिति प्रजाः—पतिः। प्रजा असृजत। प्रजा इति प्र—जाः। असृजत सः। सोऽकामयत। अकामयतासाम्। आसामहम्। अहꣳ राज्यम्। राज्यम् परि। परीयाम्। इयामिति। इति तासाम्। तासाꣳ राजनेन। राजनेनैव। एव राज्यम्। राज्यम् परि। पर्यैत्। ऐत् तत्। तद् राजनस्य। राजनस्य राजनत्वम्। राजनत्वय्ँयत्। राजनत्वमिति राजन—त्वम्। यद् राजनम्। राजनम् भवति। भवति प्रजानाम्। प्रजानामेव। प्रजानामिति प्र—जानाम्। एव तत्। तद् यजमानाः। यजमाना राज्यम्। राज्यम् परि। परि यन्ति। यन्ति पञ्चविꣳशम्। पञ्चविꣳशम् भवति। पञ्चविꣳशमिति पञ्च—विꣳशम्। भवति प्रजापतेः। प्रजापतेराप्त्यै। प्रजापतेरिति प्रजा—पतेः। ॥ [२५] ॥

आप्त्यै पञ्चभिः। पञ्चभिस्तिष्ठन्तः। पञ्चभिरिति पञ्च—भिः। तिष्ठन्तः स्तुवन्ति। स्तुवन्ति देवलोकम्। देवलोकमेव। देवलोकमिति देव—लोकम्। एवाभि। अभि जयन्ति। जयन्ति पञ्चभिः। पञ्चभिरासीनाः। पञ्चभिरिति पञ्च—भिः। आसीना मनुष्यलोकम्। मनुष्यलोकमेव। मनुष्यलोकमिति मनुष्य—लोकम्। एवाभि। अभि जयन्ति। जयन्ति दश। दश सम्। सम् पद्यन्ते। पद्यन्ते दशाख्षरा। दशाख्षरा विराट्। दशाख्षरेति दश—अख्षरा। विराडन्नम्। विराडिति वि—राट्। अन्नँव्विराट्। विराड् विराजा। विराडिति वि—राट्। विराजैव। विराजेति वि—राजा। एवान्नाद्यम्। अन्नाद्यमव। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। अव रुन्धते। रुन्धते पञ्चधा। पञ्चधा विनिषद्य। पञ्चधेति पञ्च—धा। विनिषद्य स्तुवन्ति। विनिषद्येति वि—निषद्य।

स्तुवन्ति पञ्च। पञ्च दिशः। दिशो दिख्षु। दिख्ष्वेव। एव प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्ये-कैकया। एकैकयाऽस्तुतया। एकैकयेत्येकया—एकया। अस्तुतया समायन्ति। समायन्ति दिग्भ्यः। समायन्तीति सम्—आयन्ति। दिग्भ्य एव। दिग्भ्य इति दिक्—भ्यः। एवान्नाद्यम्। अन्नाद्यꣳ सम्। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। सम् भरन्ति। भरन्ति ताभिः। ताभिरुद्गाता। उद्गातोत्। उद्गातेत्युत्—गाता। उद् गायति। गायति दिग्भ्यः। दिग्भ्य एव। दिग्भ्य इति दिक्—भ्यः। एवान्नाद्यम्। अन्नाद्यꣳ सम्भृत्य। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। ॥ [२६] ॥

सम्भृत्य तेजः। सम्भृत्येति सम्—भृत्य। तेज आत्मन्न्। आत्मन् दधते। दधते तस्मात्। तस्मादेकः। एकः प्राणः। प्राणः सर्वाणि। प्राण इति प्र—अनः। सर्वाण्यङ्गानि। अङ्गा-न्यवति। अवत्यथो। अथो यथा। अथो इत्यथो। यथा सुपर्णः। सुपर्ण उत्पतिष्यन्न्। सुपर्ण इति सु—पर्णः। उत्पतिष्यञ्छिरः। उत्पतिष्यन्नित्युत्—पतिष्यन्न्। शिर उत्तमम्। उत्तमम् कुरुते। उत्तममित्युत्—तमम्। कुरुत एवम्। एवमेव। एव तत्। तद् यजमानाः। यजमानाः प्रजानाम्। प्रजानामुत्तमाः। प्रजानामिति प्र—जानाम्। उत्तमा भवन्ति। उत्तमा इत्युत्—तमाः। भवन्त्यासन्दीम्। आसन्दीमुद्गाता। आसन्दीमित्या—सन्दीम्। उद्गाता ऽऽ रोहति। उद्गातेत्युत्—गाता। आ रोहति। रोहति साम्राज्यम्। साम्राज्यमेव। साम्राज्यमिति साम्—राज्यम्। एव गच्छन्ति। गच्छन्ति प्रेङ्खम्। प्रेङ्खꣳ होता। होता नाकस्य। नाकस्यैव। एव पृष्ठम्। पृष्ठꣳ रोहन्ति। रोहन्ति कूर्चौ। कूर्चावद्ध्वर्युः। अद्ध्वर्युर् ब्रद्ध्नस्य। ब्रद्ध्नस्यैव। एव विष्टपम्। विष्टपम् गच्छन्ति। गच्छन्त्येतावन्तः। एतावन्तो वै। वै देवलोकाः। देवलोका-स्तेषु। देवलोका इति देव—लोकाः। तेष्वेव। एव यथापूर्वम्। यथापूर्वम् प्रति। यथापूर्वमिति यथा—पूर्वम्। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्यथो। अथो आक्रमणम्। अथो इत्यथो। आक्रमणमेव। आक्रमणमित्या—क्रमणम्। एव तत्। तथ् सेतुम्। सेतुँय्यँजमानाः। यजमानाः कुर्वते। कुर्वते सुवर्गस्य। सुवर्गस्य लोकस्य। सुवर्गस्येति सुवः—गस्य। लोकस्य समष्ट्यै। समष्ट्या इति सम्—अष्ट्यै॥ ॥ [२७] ॥

(सदसः सप्तदशम् प्रजापते गायति दिग्भ्य एवान्नाद्यम् प्रत्ये कादश च) ॥ ८ ॥

अर्क्येण वै। वै सहस्रशः। सहस्रशः प्रजापतिः। सहस्रश इति सहस्र—शः। प्रजापतिः प्रजाः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। प्रजा असृजत। प्रजा इति प्र—जाः। असृजत ताभ्यः। ताभ्य इलान्देन। इलान्देनेराम्। इरालँलूताम्। लूतामव। अवारुन्ध। अरुन्ध यत्। यदर्क्यम्। अर्क्यम् भवति। भवति प्रजाः। प्रजा एव। प्रजा इति प्र—जाः। एव तत्। तद् यजमानाः। यजमानाः सृजन्ते। सृजन्त इलान्दम्। इलान्दम् भवति। भवति प्रजाभ्यः। प्रजाभ्य एव। प्रजाभ्य इति प्र—जाभ्यः। एव सृष्टाभ्यः। सृष्टाभ्य इराम्। इरालँलूताम्। लूतामव। अव रुन्धते। रुन्धते तस्मात्। तस्माद् याम्। याꣳ समाम्। समाꣳ सत्रम्। सत्रꣳ समृद्धम्। समृद्धम् ख्षोधुकाः। समृद्धमिति सम्—ऋद्धम्। ख्षोधुकास्ताम्। ताꣳ समाम्। समाम् प्रजाः। प्रजा इषम्। प्रजा इति प्र—जाः। इषꣳ हि। ह्यासाम्। आसामूर्जम्। ऊर्जमाददते। आददते याम्। आददत इत्या—ददते। याꣳ समाम्। समावँव्यृद्धम्। व्यृद्धमख्षोधुकाः। व्यृद्धमिति वि—ऋद्धम्। अख्षोधुकास्ताम्। ताꣳ समाम्। समाम् प्रजाः। प्रजा न। प्रजा इति प्र—जाः। ॥ [२८] ॥

न हि। ह्यासाम्। आसामिषम्। इषमूर्जम्। ऊर्जमाददते। आददत उत्क्रोदम्। आददत इत्या—ददते। उत्क्रोदम् कुर्वते। उत्क्रोदमित्युत्—क्रोदम्। कुर्वते यथा। यथा बन्धात्। बन्धान् मुमुचानाः। मुमुचाना उत्क्रोदम्। उत्क्रोदम् कुर्वते। उत्क्रोदमित्युत्—क्रोदम्। कुर्वत एवम्। एवमेव। एव तत्। तद् यजमानाः। यजमाना देवबन्धात्। देवबन्धान् मुमुचानाः। देवबन्धादिति देव—बन्धात्। मुमुचाना उत्क्रोदम्। उत्क्रोदम् कुर्वते। उत्क्रोदमित्युत्—क्रोदम्। कुर्वत इषम्। इषमूर्जम्। उर्जमात्मन्न्। आत्मन् दधानाः। दधाना वाणः। वाणः शततन्तुः। शततन्तुर् भवति। शततन्तुरिति शत—तन्तुः। भवति शतायुः। शतायुः पुरुषः। शतायुरिति शत—आयुः। पुरुषः शतेन्द्रियः। शतेन्द्रिय आयुषि। शतेन्द्रिय इति शत—इन्द्रियः। आयुष्येव। एवेन्द्रिये। इन्द्रिये प्रति। प्रति तिष्ठन्ति। तिष्ठन्त्याजिम्। आजिम् धावन्ति। धावन्त्यनभिजितस्य। अनभिजितस्याभिजित्यै। अनभिजितस्येत्यनभि—जितस्य। अभिजित्यै दुन्दुभीन्। अभिजित्या इत्यभि—जित्यै। दुन्दुभीन्थ् समाघ्नन्ति। समाघ्नन्ति परमा। समाघ्नन्तीति सम्—आघ्नन्ति। परमा वै। वा एषा। एषा वाक्। वाग् या। या दुन्दुभौ। दुन्दुभौ परमाम्। परमामेव। एव वाचम्। ॥ [२९] ॥ वाचमव। अव रुन्धते। रुन्धते भूमिदुन्दुभिम्। भूमिदुन्दुभिमा।

भूमिदुन्दुभिमिति भूमि—दुन्दुभिम्। आ घ्नन्ति। घ्नन्ति या। यैव। एवेमाम्। इमाँव्वाक्। वाक् प्रविष्टा। प्रविष्टा ताम्। प्रविष्टेति प्र—विष्टा। तामेव। एवाव। अव रुन्धते। रुन्धतेऽथो। अथो इमाम्। अथो इत्यथो। इमामेव। एव जयन्ति। जयन्ति सर्वाः। सर्वा वाचः। वाचो वदन्ति। वदन्ति सर्वासाम्। सर्वासाँव्वाचाम्। वाचामवरुद्ध्यै। अवरुद्ध्या आर्द्रे। अवरुद्ध्या इत्यव—रुद्ध्यै। आर्द्रे चर्मन्न्। चर्मन् व्यायच्छेते। व्यायच्छेते इन्द्रियस्य। व्यायच्छेते इति वि—आयच्छेते। इन्द्रियस्यावरुद्ध्यै। अवरुद्ध्या आ। अवरुद्ध्या इत्यव—रुद्ध्यै। आऽन्यः। अन्यः क्रोशति। क्रोशति प्र। प्रान्यः। अन्यः शꣳसति। शꣳसति यः। य आक्रोशति। आक्रोशति पुनाति। आक्रोशतीत्या—क्रोशति। पुनात्येव। एवैनान्। एनान्थ् सः। स यः। यः प्रशꣳसति। प्रशꣳसति पूतेषु। प्रशꣳसतीति प्र—शꣳसति। पूतेष्वेव। एवान्नाद्यम्। अन्नाद्यम् दधाति। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। दधात्यृषिकृतम्। ऋषिकृतम् च। ऋषिकृतमित्यृषि—कृतम्। च वै। ॥ [३०] ॥ वा एते। एते देवकृतम्। देवकृतम् च। देवकृतमिति देव—कृतम्। च पूर्वैः। पूर्वैर् मासैः। मासैरव। अव रुन्धते। रुन्धते यत्। यद् भूतेच्छदाम्। भूतेच्छदाꣳ सामानि। भूतेच्छदामिति भूते—छदाम्। सामानि भवन्ति। भवन्त्युभयस्य। उभयस्यावरुद्ध्यै। अवरुद्ध्यै यन्ति। अवरुद्ध्या इत्यव—रुद्ध्यै। यन्ति वै। वा एते। एते मिथुनात्। मिथुनाद् ये। ये संव्वथ्सरम्। सँव्वथ्सरमुपयन्ति। सँव्वथ्सरमिति सम्—वथ्सरम्। उपयन्त्यन्तर्वेदि। उपयन्तीत्युप—यन्ति। अन्तर्वेदि मिथुनौ। अन्तर्वेदीत्यन्तः—वेदि। मिथुनौ सम्। सम् भवतः। भवतस्तेन। तेनैव। एव मिथुनात्। मिथुनान् न। न यन्ति। यन्तीति यन्ति॥ ॥ [३१] ॥

(व्यृद्धमरुषोधुकास्ताꣳ समाम् प्रजाः परमामेव च त्रिꣳशच्च) ॥ ९ ॥

चर्मावं। अव भिन्दन्ति। भिन्दन्ति पाप्मानम्। पाप्मानमेव। एवैषाम्। एषामव। अव भिन्दन्ति। भिन्दन्ति मा। माऽप। अप राथ्सीः। राथ्सीर् मा। माऽति। अति व्याथ्सीः। व्याथ्सीरिति। इत्याह। आह सम्प्रति। सम्प्रत्येव। सम्प्रतीति सम्—प्रति। एवैषाम्। एषाम् पाप्मानम्। पाप्मानमव। अव भिन्दन्ति। भिन्दन्त्युदकुम्भान्। उदकुम्भानधिनिधाय। उदकुम्भानित्युद—कुम्भान्। अधिनिधाय दास्यः। अदिनिधायेत्यधि—निधाय। दास्यो मार्जा-

लीयम्। मार्जालीयम् परि। परि नृत्यन्ति। नृत्यन्ति पदः। पदो निघ्नतीः। निघ्नतीरिदम्मधुम्। निघ्नतीरिति नि—घ्नतीः। इदम्मधुम् गायन्त्यः। इदम्मधुमितीदम्—मधुम्। गायन्त्यो मधु। मधु वै। वै देवानाम्। देवानाम् परमम्। परममन्नाद्यम्। अन्नाद्यम् परमम्। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। परममेव। एवान्नाद्यम्। अन्नाद्यमव। अन्नाद्यमित्यन्न—अद्यम्। अव रुन्धते। रुन्धते पदः। पदो निः। निर् घ्नन्ति। घ्नन्ति महीयाम्। महीयामेव। एवैषु। एषु दधति। दधतीति दधति॥ ॥ [३२] ॥

(चर्मै कान्न पञ्चाशत्) ॥ १० ॥

पृथिव्यै स्वाहा। स्वाहाऽन्तरिक्षाय। अन्तरिक्षाय स्वाहा। स्वाहा दिवे। दिवे स्वाहा। स्वाहा सम्प्लोष्यते। सम्प्लोष्यते स्वाहा। सम्प्लोष्यत इति सम्—प्लोष्यते। स्वाहा सम्प्लवमानाय। सम्प्लवमानाय स्वाहा। सम्प्लवमानायेति सम्—प्लवमानाय। स्वाहा सम्प्लुताय। सम्प्लुताय स्वाहा। सम्प्लुतायेति सम्—प्लुताय। स्वाहा मेघायिष्यते। मेघायिष्यते स्वाहा। स्वाहा मेघायते। मेघायते स्वाहा। मेघायत इति मेघ—यते। स्वाहा मेघिताय। मेघिताय स्वाहा। स्वाहा मेघाय। मेघाय स्वाहा। स्वाहा नीहाराय। नीहाराय स्वाहा। स्वाहा निहाकायै। निहाकायै स्वाहा। निहाकाया इति नि—हाकायै। स्वाहा प्रासचाय। प्रासचाय स्वाहा। स्वाहा प्रचलाकायै। प्रचलाकायै स्वाहा। प्रचलाकाया इति प्र—चलाकायै। स्वाहा विद्योतिष्यते। विद्योतिष्यते स्वाहा। विद्योतिष्यत इति वि—द्योतिष्यते। स्वाहा विद्योतमानाय। विद्योतमानाय स्वाहा। विद्योतमानायेति वि—द्योतमानाय। स्वाहा सँव्विद्योतमानाय। सँव्विद्योतमानाय स्वाहा। सँव्विद्योतमानयेति सम्—विद्योतमानाय। स्वाहा स्तनयिष्यते। स्तनयिष्यते स्वाहा। स्वाहा स्तनयते। स्तनयते स्वाहा। स्वाहोग्रम्। उग्रꣳ स्तनयते। स्तनयते स्वाहा। स्वाहा वर्षिष्यते। वर्षिष्यते स्वाहा। स्वाहा वर्षते। वर्षते स्वाहा। स्वाहाऽभिवर्षते। अभिवर्षते स्वाहा। अभिवर्षत इत्यभि—वर्षते। स्वाहा परिवर्षते। परिवर्षते स्वाहा। परिवर्षत इति परि—वर्षते। स्वाहा सँव्वर्षते। सँव्वर्षते स्वाहा। सँव्वर्षत इति सम्—वर्षते। ॥ [३३] ॥ स्वाहाऽनुवर्षते। अनुवर्षते स्वाहा। अनुवर्षत इत्यनु—वर्षते। स्वाहा शीकायिष्यते। शीकायिष्यते स्वाहा।

स्वाहा शीकायते। शीकायते स्वाहा। शीकायत इति शीक—यते। स्वाहा शीकिताय। शीकि-ताय स्वाहा। स्वाहा प्रोषिष्यते। प्रोषिष्यते स्वाहा। स्वाहा प्रुष्णते। प्रुष्णते स्वाहा। स्वाहा परिप्रुष्णते। परिप्रुष्णते स्वाहा। परिप्रुष्णत इति परि—प्रुष्णते। स्वाहोद्ग्रहीष्यते। उद्ग्रहीष्यते स्वाहा। उद्ग्रहीष्यत इत्युत्—ग्रहीष्यते। स्वाहोद्गृह्णते। उद्गृह्णते स्वाहा। उद्गृह्णत इत्युत्—गृह्णते। स्वाहोद्गृहीताय। उद्गृहीताय स्वाहा। उद्गृहीतायेत्युत्—गृहीताय। स्वाहा विप्लो-ष्यते। विप्लोष्यते स्वाहा। विप्लोष्यत इति वि—प्लोष्यते। स्वाहा विप्लवमानाय। विप्लवमानाय स्वाहा। विप्लवमानायेति वि—प्लवमानाय। स्वाहा विप्लुताय। विप्लुताय स्वाहा। विप्लुतायेति वि—प्लुताय। स्वाहाऽऽतप्स्यते। आतप्स्यते स्वाहा। आतप्स्यत इत्या—तप्स्यते। स्वाहाऽऽत-पते। आतपते स्वाहा। आतपत इत्या—तपते। स्वाहोग्रम्। उग्रमातपते। आतपते स्वाहा। आतपत इत्या—तपते। स्वाहर्ग्भ्यः। ऋग्भ्यः स्वाहा। ऋग्भ्य इत्यृक्—भ्यः। स्वाहा यजुर्भ्यः। यजुर्भ्यः स्वाहा। यजुर्भ्य इति यजुः—भ्यः। स्वाहा सामभ्यः। सामभ्यः स्वाहा। सामभ्य इति साम—भ्यः। स्वाहाऽङ्गिरोभ्यः। अङ्गिरोभ्यः स्वाहा। अङ्गिरोभ्य इत्यङ्गिरः—भ्यः। स्वाहा वेदेभ्यः। वेदेभ्यः स्वाहा। स्वाहा गाथाभ्यः। गाथाभ्यः स्वाहा। स्वाहा नाराशꣳसीभ्यः। नाराशꣳसीभ्यः स्वाहा। स्वाहा रैभीभ्यः। रैभीभ्यः स्वाहा। स्वाहा सर्वस्मै। सर्वस्मै स्वाहा। स्वाहेति स्वाहा॥ ॥ [३४] ॥

(सँव्वर्षते रैभीभ्यः स्वाहा द्वे च) ॥ ११ ॥

दत्वते स्वाहा। स्वाहाऽदन्तकाय। अदन्तकाय स्वाहा। स्वाहा प्राणिने। प्राणिने स्वाहा। स्वाहाऽप्राणाय। अप्राणाय स्वाहा। स्वाहा मुखवते। मुखवते स्वाहा। मुखवत इति मुख—वते। स्वाहाऽमुखाय। अमुखाय स्वाहा। स्वाहा नासिकवते। नासिकवते स्वाहा। नासिक-वत इति नासिक—वते। स्वाहाऽनासिकाय। अनासिकाय स्वाहा। स्वाहाऽक्षण्वते। अक्ष-ण्वते स्वाहा। अक्षण्वत इत्यक्षण्—वते। स्वाहाऽनक्षिकाय। अनक्षिकाय स्वाहा। स्वाहा कर्णिने। कर्णिने स्वाहा। स्वाहाऽकर्णकाय। अकर्णकाय स्वाहा। स्वाहा शीर्षण्वते। शीर्ष-ण्वते स्वाहा। शीर्षण्वत इति शीर्षण्—वते। स्वाहाऽशीर्षकाय। अशीर्षकाय स्वाहा।

स्वाहा पद्वते। पद्वते स्वाहा। पद्वत इति पत्—वते। स्वाहाऽपादकाय। अपादकाय स्वाहा। स्वाहा प्राणते। प्राणते स्वाहा। प्राणत इति प्र—अनते। स्वाहाऽप्राणते। अप्राणते स्वाहा। अप्राणत इत्यप्र—अनते। स्वाहा वदते। वदते स्वाहा। स्वाहाऽवदते। अवदते स्वाहा। स्वाहा पश्यते। पश्यते स्वाहा। स्वाहाऽपश्यते। अपश्यते स्वाहा। स्वाहा शृण्वते। शृण्वते स्वाहा। स्वाहाऽशृण्वते। अशृण्वते स्वाहा। स्वाहा मनस्विने। मनस्विने स्वाहा। स्वाहाऽमनसे। ॥ [३५] ॥ अमनसे स्वाहा। स्वाहा रेतस्विने। रेतस्विने स्वाहा। स्वाहाऽरेतस्काय। अरेत-स्काय स्वाहा। अरेतस्कायेत्यरेतः—काय। स्वाहा प्रजाभ्यः। प्रजाभ्यः स्वाहा। प्रजाभ्य इति प्र—जाभ्यः। स्वाहा प्रजननाय। प्रजननाय स्वाहा। प्रजननायेति प्र—जननाय। स्वाहा लोम-वते। लोमवते स्वाहा। लोमवत इति लोम—वते। स्वाहाऽलोमकाय। अलोमकाय स्वाहा। स्वाहा त्वचे। त्वचे स्वाहा। स्वाहाऽत्वक्काय। अत्वक्काय स्वाहा। स्वाहा चर्मण्वते। चर्म-ण्वते स्वाहा। चर्मण्वत इति चर्मण्—वते। स्वाहाऽचर्मकाय। अचर्मकाय स्वाहा। स्वाहा लोहितवते। लोहितवते स्वाहा। लोहितवत इति लोहित—वते। स्वाहाऽलोहिताय। अलो-हिताय स्वाहा। स्वाहा माꣳसन्वते। माꣳसन्वते स्वाहा। माꣳसन्वत इति माꣳसन्—वते। स्वाहाऽमाꣳसकाय। अमाꣳसकाय स्वाहा। स्वाहा स्नावभ्यः। स्नावभ्यः स्वाहा। स्नावभ्य इति स्नाव—भ्यः। स्वाहाऽस्नावकाय। अस्नावकाय स्वाहा। स्वाहाऽस्थन्वते। अस्थन्वते स्वाहा। अस्थन्वत इत्यस्थन्—वते। स्वाहाऽनस्थिकाय। अनस्थिकाय स्वाहा। स्वाहा मज्जन्वते। मज्जन्वते स्वाहा। मज्जन्वत इति मज्जन्—वते। स्वाहाऽमज्जकाय। अमज्जकाय स्वाहा। स्वाहाऽङ्गिने। अङ्गिने स्वाहा। स्वाहाऽनङ्गाय। अनङ्गाय स्वाहा। स्वाहाऽऽत्मने। आत्मने स्वाहा। स्वाहाऽनात्मने। अनात्मने स्वाहा। स्वाहा सर्वस्मै। सर्वस्मै स्वाहा। स्वाहेति स्वाहा॥ ॥ [३६] ॥

(मनस्विने स्वाहा ऽनात्मने स्वाहा द्वे च) ॥ १२ ॥

कस्त्वा। त्वा युनक्ति। युनक्ति सः। स त्वा। त्वा युनक्तु। युनक्तु विष्णुः। विष्णुस्त्वा। त्वा युनक्तु। युनक्त्वस्य। अस्य यज्ञस्य। यज्ञस्यर्द्ध्यै। ऋद्ध्यै मह्यम्। मह्यꣳ सन्नत्यै। सन्नत्या

अमुष्मै᳚। सन्नत्या इति सम्—नत्यै। अमुष्मै कामाय। कामायायुषे। आयुषे त्वा। त्वा प्राणाय। प्राणाय त्वा। प्राणायेति प्र—अनाय। त्वाऽपानाय। अपानाय त्वा। अपानायेत्यप—अनाय। त्वा व्यानाय। व्यानाय त्वा। व्यानायेति वि—अनाय। त्वा व्युष्ट्यै। व्युष्ट्यै त्वा। व्युष्ट्या इति वि—उष्ट्यै। त्वा रय्यै। रय्यै त्वा᳚। त्वा राधसे। राधसे त्वा। त्वा घोषाय। घोषाय त्वा। त्वा पोषाय। पोषाय त्वा। त्वाऽऽराद्घोषाय। आराद्घोषाय त्वा। आराद्घोषायेत्यारात्—घोषाय। त्वा प्रच्युत्यै। प्रच्युत्यै त्वा। प्रच्युत्या इति प्र—च्युत्यै। त्वेति त्वा॥ ॥ [३७] ॥

(कस्त्वा ऽष्टात्रिꣳशत्) ॥ १३ ॥

अग्नये गायत्राय। गायत्राय त्रिवृते᳚। त्रिवृते राथन्तराय। त्रिवृत इति त्रि—वृते᳚। राथन्तराय वासन्ताय। राथन्ततरायेति राथम्—तराय। वासन्तायाष्टाकपालः। अष्टाकपाल इन्द्राय। अष्टाकपाल इत्यष्टा—कपालः। इन्द्राय त्रैष्टुभाय। त्रैष्टुभाय पञ्चदशाय। पञ्चदशाय बार्हताय। पञ्चदशायेति पञ्च—दशाय। बार्हताय ग्रैष्माय। ग्रैष्मायैकादशकपालः। एकादशकपालो विश्वेभ्यः। एकादशकपाल इत्येकादश—कपालः। विश्वेभ्यो देवेभ्यः। देवेभ्यो जागतेभ्यः। जागतेभ्यः सप्तदशेभ्यः। सप्तदशेभ्यो वैरूपेभ्यः। सप्तदशेभ्य इति सप्त—दशेभ्यः। वैरूपेभ्यो वार्षिकेभ्यः। वार्षिकेभ्यो द्वादशकपालः। द्वादशकपालो मित्रावरुणाभ्याम्। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। मित्रावरुणाभ्यामानुष्टुभाभ्याम्। मित्रावरुणाभ्यामिति मित्रा—वरुणाभ्याम्। आनुष्टुभाभ्यामेकविꣳशाभ्याम्᳚। आनुष्टुभाभ्यामित्यानु—स्तुभाभ्याम्। एकविꣳशाभ्याँव्वैराजाभ्याम्᳚। एकविꣳशाभ्यामित्येक—विꣳशाभ्याम्᳚। वैराजाभ्याꣳ शारदाभ्याम्᳚। शारदाभ्याम् पयस्या᳚। पयस्या बृहस्पतये। बृहस्पतये पाङ्क्ताय। पाङ्क्ताय त्रिणवाय। त्रिणवाय शाक्वराय। त्रिणवायेति त्रि—नवाय। शाक्वराय हैमन्तिकाय। हैमन्तिकाय चरुः। चरुः सवित्रे। सवित्र आतिच्छन्दसाय। आतिच्छन्दसाय त्रयस्त्रिꣳशाय। आतिच्छन्दसायेत्याति—छन्दसाय। त्रयस्त्रिꣳशाय रैवताय। त्रयस्त्रिꣳशायेति त्रयः—त्रिꣳशाय। रैवताय शैशिराय। शैशिराय द्वादशकपालः। द्वादशकपालोऽदित्यै। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। अदित्यै विष्णुपत्न्यै। विष्णुपत्न्यै चरुः। विष्णुपत्न्या इति विष्णु—पत्न्यै। चरुरग्नये᳚। अग्नये वैश्वानराय।

वैश्वानराय द्वादशकपालः। द्वादशकपालोऽनुमत्यै। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। अनुमत्यै चरुः। अनुमत्या इत्यनु—मत्यै। चरुः कायः। काय एककपालः। एककपाल इत्येक—कपालः॥ ॥ [३८] ॥

(अग्नयेऽदित्या अनुमत्यै सप्तचत्वारिंशत्) ॥ १४ ॥

यो वै। वा अग्नौ। अग्नावग्निः। अग्निः प्रहियते। प्रहियते यः। प्रहियत इति प्र—हियते। यश्च। च सोमः। सोमो राजा। राजा तयोः। तयोरेषः। एष आतिथ्यम्। आतिथ्यय्यँत्। यदग्नीषोमीयः। अग्नीषोमीयोऽथ। अग्नीषोमीय इत्यग्नी—सोमीयः। अथैषः। एष रुद्रः। रुद्रो यः। यश्चीयते। चीयते यत्। यथ् सञ्चिते। सञ्चितेऽग्नौ। सञ्चित इति सम्—चिते। अग्नावेतानि। एतानि हवीꣳषि। हवीꣳषि न। न निर्वपेत्। निर्वपेदेषः। निर्वपेदिति निः—वपेत्। एष एव। एव रुद्रः। रुद्रोऽशान्तः। अशान्त उपोत्थाय। उपोत्थाय प्रजाम्। उपोत्थायेत्युप—उत्थाय। प्रजाम् पशून्। प्रजामिति प्र—जाम्। पशून्यजमानस्य। यजमानस्याभि। अभि मन्येत। मन्येत यत्। यथ् सञ्चिते। सञ्चितेऽग्नौ। सञ्चित इति सम्—चिते। अग्नावेतानि। एतानि हवीꣳषि। हवीꣳषि निर्वपति। निर्वपति भागधेयेन। निर्वपतीति निः—वपति। भागधेयेनैव। भागधेयेनेति भाग—धेयेन। एवैनम्। एनꣳ शमयति। शमयति न। नास्य। अस्य रुद्रः। रुद्रोऽशान्तः। अशान्त उपोत्थाय। ॥ [३९] ॥ उपोत्थाय प्रजाम्। उपोत्थायेत्युप—उत्थाय। प्रजाम् पशून्। प्रजामिति प्र—जाम्। पशूनभि। अभि मन्यते। मन्यते दश। दश हवीꣳषि। हवीꣳषि भवन्ति। भवन्ति नव। नव वै। वै पुरुषे। पुरुषे प्राणाः। प्राणा नाभिः। प्राणा इति प्र—अनाः। नाभिर् दशमी। दशमी प्राणान्। प्राणानेव। प्राणानिति प्र—अनान्। एव यजमाने। यजमाने दधाति। दधात्यथो। अथो दशाक्षरा। अथो इत्यथो। दशाक्षरा विराट्। दशाक्षरेति दश—अक्षरा। विराडन्नम्। विराडिति वि—राट्। अन्नव्विँराट्। विराड् विराजि। विराडिति वि—राट्। विराज्येव। विराजीति वि—राजि। एवान्नाद्ये। अन्नाद्ये प्रति। अन्नाद्य इत्यन्न—अद्ये। प्रति तिष्ठति। तिष्ठत्यृतुभिः। ऋतुभिर् वै। ऋतुभिरित्यृतु—भिः। वा एषः। एष छन्दोभिः। छन्दोभिः स्तोमैः। छन्दोभिरिति छन्दः—भिः। स्तोमैः पृष्ठैः। पृष्ठैश्चे-

तव्यः। चेतव्य इति। इत्याहुः। आहुरयत्। यदेतानि। एतानि हवीꣳषि। हवीꣳषि निर्वपति। निर्वपत्यृतुभिः। निर्वपतीति निः—वपति। ऋतुभिरेव। ऋतुभिरित्यृतु—भिः। एवैनम्। एनम् छन्दोभिः। छन्दोभिः स्तोमैः। छन्दोभिरिति छन्दः—भिः। स्तोमैः पृष्ठैः। पृष्ठैश्चिनुते। चिनुते दिशः। दिशः सुषुवाणेन। सुषुवाणेनाभिजित्याः। ॥ [४०] ॥ अभिजित्या इति। अभिजित्या इत्यभि—जित्याः। इत्याहुः। आहुर् यत्। यदेतानि। एतानि हवीꣳषि। हवीꣳषि निर्वपति। निर्वपति दिशाम्। निर्वपतीति निः—वपति। दिशामभिजित्यै। अभिजित्या एतया। अभिजित्या इत्यभि—जित्यै। एतया वै। वा इन्द्रम्। इन्द्रम् देवाः। देवा अयाजयन्न्। अयाजयन् तस्मात्। तस्मादिन्द्रसवः। इन्द्रसव एतया। इन्द्रसव इतीन्द्र—सवः। एतया मनुम्। मनुम् मनुष्याः। मनुष्यास्तस्मात्। तस्मान् मनुसवः। मनुसवो यथा। मनुसव इति मनु—सवः। यथेन्द्रः। इन्द्रो देवानाम्। देवानाय्ँयथा। यथा मनुः। मनुर् मनुष्याणाम्। मनुष्याणामेवम्। एवम् भवति। भवति यः। य एवम्। एवंविद्वान्। विद्वानेतया। एतयेष्ट्या। इष्ट्या यजते। यजते दिग्वतीः। दिग्वतीः पुरोनुवाक्याः। दिग्वतीरिति दिक्—वतीः। पुरोनुवाक्या भवन्ति। पुरोनुवाक्या इति पुरः—अनुवाक्याः। भवन्ति सर्वासाम्। सर्वासाम् दिशाम्। दिशामभिजित्यै। अभिजित्या इत्यभि—जित्यै॥ ॥ [४१] ॥

(अशान्तः सुषुवाणेनै कंचत्वारिꣳशच्च) ॥ १५ ॥

यः प्राणतः। प्राणतो निमिषतः। प्राणत इति प्र—अनतः। निमिषतो महित्वा। निमिषत इति नि—मिषतः। महित्वैकः। महित्वेति महि—त्वा। एक इत्। इद् राजा। राजा जगतः। जगतो बभूव। बभूवेति बभूव॥ य ईशे। ईशे अस्य। अस्य द्विपदः। द्विपदश्चतुष्पदः। द्विपद इति द्वि—पदः। चतुष्पदः कस्मै। चतुष्पद इति चतुः—पदः। कस्मै देवाय। देवाय हविषा। हविषा विधेम। विधेमेति विधेम॥ उपयामगृहीतोऽसि। उपयामगृहीत इत्युपयाम—गृहीतः। असि प्रजापतये। प्रजापतये त्वा। प्रजापतय इति प्रजा—पतये। त्वा जुष्टम्। जुष्टम् गृह्णामि। गृह्णामि तस्य। तस्य ते। ते द्यौः। द्यौर् महिमा। महिमा नक्षत्राणि। नक्षत्राणि रूपम्। रूपमादित्यः।

आदित्यस्ते। ते तेजः। तेजस्तस्मै। तस्मै त्वा। त्वा महिम्ने। महिम्ने प्रजापतये। प्रजापतये स्वाहा। प्रजापतय इति प्रजा—पतये। स्वाहेति स्वाहा॥ ॥ [४२] ॥

(यः प्राणतो द्यौरादित्यौ ऽष्टात्रिꣳशत्) ॥ १६ ॥

य आत्मदाः। आत्मदा बलदाः। आत्मदा इत्यात्म—दाः। बलदा यस्य। बलदा इति बल—दाः। यस्य विश्वे। विश्व उपासते। उपासते प्रशिषम्। उपासत इत्युप—आसते। प्रशिषय्ँयस्य। प्रशिषमिति प्र—शिषम्। यस्य देवाः। देवा इति देवाः॥ यस्य छाया। छायाऽमृतम्। अमृतय्ँयस्य। यस्य मृत्युः। मृत्युः कस्मै। कस्मै देवाय। देवाय हविषा। हविषा विधेम। विधेमेति विधेम॥ उपयामगृहीतोऽसि। उपयामगृहीत इत्युपयाम—गृहीतः। असि प्रजापतये। प्रजापतये त्वा। प्रजापतय इति प्रजा—पतये। त्वा जुष्टम्। जुष्टम् गृह्णामि। गृह्णामि तस्य। तस्य ते। ते पृथिवी। पृथिवी महिमा। महिमौषधयः। ओषधयो वनस्पतयः। वनस्पतयो रूपम्। रूपमग्निः। अग्निस्ते। ते तेजः। तेजस्तस्मै। तस्मै त्वा। त्वा महिम्ने। महिम्ने प्रजापतये। प्रजापतये स्वाहा। प्रजापतय इति प्रजा—पतये। स्वाहेति स्वाहा॥ ॥ [४३] ॥

(य आत्मदाः पृथिव्यग्नि रेकान्न चत्वारिꣳशत्) ॥ १७ ॥

आ ब्रह्मन्न्। ब्रह्मन् ब्राह्मणः। ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसी। ब्रह्मवर्चसी जायताम्। ब्रह्मवर्चसीति ब्रह्म—वर्चसी। जायतामा। आऽस्मिन्न्। अस्मिन् राष्ट्रे। राष्ट्रे राजन्यः। राजन्य इषव्यः। इषव्यः शूरः। शूरो महारथः। महारथो जायताम्। महारथ इति महा—रथः। जायताम् दोग्ध्री। दोग्ध्री धेनुः। धेनुर् वोढा। वोढाऽनड्वान्। अनड्वानाशुः। आशुः सप्तिः। सप्तिः पुरन्धिः। पुरन्धिर् योषा। योषा जिष्णुः। जिष्णू रथेष्ठाः। रथेष्ठाः सभेयः। रथेष्ठा इति रथे—स्थाः। सभेयो युवा। युवा। आऽस्य। अस्य यजमानस्य। यजमानस्य वीरः। वीरो जायताम्। जायताम् निकामेनिकामे। निकामेनिकामे नः। निकामेनिकाम इति निकामे—निकामे। नः पर्जन्यः। पर्जन्यो

वर्षतु। वर्षतु फलिन्यः। फलिन्यो नः। न ओषधयः। ओषधयः पच्यन्ताम्। पच्यन्ता-
य्योगक्षेमः। योगक्षेमो नः। योगक्षेम इति योग—क्षेम। नः कल्पताम्। कल्पतामिति
कल्पताम्॥ ॥ [४४] ॥

(आ ब्रह्म न्नेकचत्वारिꣳशत्) ॥ १८ ॥

आऽक्रान्। अक्रान्वाजी। वाजी पृथिवीम्। पृथिवीमग्निम्। अग्निय्युजम्। युजमकृत।
अकृत वाजी। वाज्यर्वा। अर्वा। आऽक्रान्। अक्रान्वाजी। वाज्यन्तरिक्षम्। अन्तरिक्ष-
व्वायुम्। वायुय्युजम्। युजमकृत। अकृत वाजी। वाज्यर्वा। अर्वा द्याम्। द्याव्वाजी। वाज्या।
आऽक्रꣳस्त। अक्रꣳस्त सूर्यम्। सूर्यय्युजम्। युजमकृत। अकृत वाजी। वाज्यर्वा। अर्वाऽग्निः।
अग्निस्ते। ते वाजिन्न्। वाजिन्न्युङ्ङ्। युङ्ङनु। अनु त्वा। त्वा। आ रभे। रभे स्वस्ति। स्वस्ति
मा। मा सम्। सम् पारय। पारय वायुः। वायुस्ते। ते वाजिन्न्। वाजिन्न्युङ्ङ्। युङ्ङनु। अनु
त्वा। त्वा। आ रभे। रभे स्वस्ति। स्वस्ति मा। मा सम्। सम् पारय। ॥ [४५] ॥ पारया-
दित्यः। आदित्यस्ते। ते वाजिन्न्। वाजिन्न्युङ्ङ्। युङ्ङनु। अनु त्वा। त्वा। आ रभे। रभे
स्वस्ति। स्वस्ति मा। मा सम्। सम् पारय। पारय प्राणधृक्। प्राणधृगसि। प्राणधृगिति प्राण—
धृक्। असि प्राणम्। प्राणम् मे। प्राणमिति प्र—अनम्। मे दृꣳह। दृꣳह व्यानधृक्। व्यानधृ-
गसि। व्यानधृगिति व्यान—धृक्। असि व्यानम्। व्यानम् मे। व्यानमिति वि—अनम्। मे दृꣳह।
दृꣳहापानधृक्। अपानधृगसि। अपानधृगित्यपान—धृक्। अस्यपानम्। अपानम् मे। अपान-
मित्यप—अनम्। मे दृꣳह। दृꣳह चक्षुः। चक्षुरसि। असि चक्षुः। चक्षुर् मयि। मयि
धेहि। धेहि श्रोत्रम्। श्रोत्रमसि। असि श्रोत्रम्। श्रोत्रम् मयि। मयि धेहि। धेह्यायुः। आयुरसि।
अस्यायुः। आयुर् मयि। मयि धेहि। धेहीति धेहि॥ ॥ [४६] ॥

(वायुस्ते वाजिन् युङ्ङनु त्वा ऽऽ रभे स्वस्ति मा सम् त्रिचत्वारिꣳशच्च) ॥ १९ ॥

जज्ञि बीजम्। बीजव्वर्ष्टा। वर्ष्टा पर्जन्यः। पर्जन्यः पक्ता। पक्ता सस्यम्। सस्यꣳ सुपि-
प्पलाः। सुपिप्पला ओषधयः। सुपिप्पला इति सु—पिप्पलाः। ओषधयः स्वधिचरणा। स्वधि-

चरणेयम्। स्वधिचरणेति सु—अधिचरणा। इयꣳ सूपसदनः। सूपसदनोऽग्निः। सूपसदन इति सु—उपसदनः। अग्निः स्वद्ध्यरख्षम्। स्वद्ध्यरख्षमन्तरिख्षम्। स्वद्ध्यरख्षमिति सु—अद्ध्यरख्षम्। अन्तरिख्षꣳ सुपावः। सुपावः पवमानः। सुपाव इति सु—पावः। पवमानः सूपस्थाना। सूपस्थाना द्यौः। सूपस्थानेति सु—उपस्थाना। द्यौः शिवम्। शिवमसौ। असौ तपन्न्। तपन्न्यथापूर्वम्। यथापूर्वमहोरात्रे। यथापूर्वमिति यथा—पूर्वम्। अहोरात्रे पञ्चदशिनः। अहोरात्रे इत्यहः—रात्रे। पञ्चदशिनोऽर्द्धमासाः। पञ्चदशिन इति पञ्च—दशिनः। अर्द्धमासास्त्रिꣳशिनः। अर्द्धमासा इत्यर्द्ध—मासाः। त्रिꣳशिनो मासाः। मासाः क्लृप्ताः। क्लृप्ता ऋतवः। ऋतवः शान्ताः। शान्तः सँव्वथ्सरः। सँव्वथ्सर इति सम्—वथ्सरः॥ ॥ [४७] ॥

(जङ्गि बीज मेकत्रिꣳशत्) ॥ २० ॥

आग्नेयोऽष्टाकपालः। अष्टाकपालः सौम्यः। अष्टाकपाल इत्यष्टा—कपालः। सौम्यश्चरुः। चरुः सावित्रः। सावित्रोऽष्टाकपालः। अष्टाकपालः पौष्णः। अष्टाकपाल इत्यष्टा—कपालः। पौष्णश्चरुः। चरू रौद्रः। रौद्रश्चरुः। चरुरग्नये। अग्नये वैश्वानराय। वैश्वानराय द्वादशकपालः। द्वादशकपालो मृगाखरे। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। मृगाखरे यदि। मृगाखर इति मृग—आखरे। यदि न। नागच्छेत्। आगच्छेदग्नये। आगच्छेदित्या—गच्छेत्। अग्नयेऽꣳहोमुचे। अꣳहोमुचेऽष्टाकपालः। अꣳहोमुच इत्यꣳहः—मुचे। अष्टाकपालः सौर्यम्। अष्टाकपाल इत्यष्टा—कपालः। सौर्यम् पयः। पयो वायव्यः। वायव्य आज्यभागः। आज्यभाग इत्याज्य—भागः॥ ॥ [४८] ॥

(आग्नेय श्चतुर्विꣳशतिः) ॥ २१ ॥

अग्नयेऽꣳहोमुचे। अꣳहोमुचेऽष्टाकपालः। अꣳहोमुच इत्यꣳहः—मुचे। अष्टाकपाल इन्द्राय। अष्टाकपाल इत्यष्टा—कपालः। इन्द्रायाꣳहोमुचे। अꣳहोमुच एकादशकपालः। अꣳहोमुच इत्यꣳहः—मुचे। एकादशकपालो मित्रावरुणाभ्याम्। एकादशकपाल इत्येकादश—कपालः। मित्रावरुणाभ्यामागोमुग्भ्याम्। मित्रावरुणाभ्यामिति मित्रा—वरुणाभ्याम्।

आगोमुग्भ्याम् पयस्या। आगोमुग्भ्यामित्यागोमुक्—भ्याम्। पयस्या वायोसावित्रः। वायोसावित्र आगोमुग्भ्याम्। वायोसावित्र इति वायो—सावित्रः। आगोमुग्भ्याम् चरुः। आगोमुग्भ्यामित्यागोमुक्—भ्याम्। चरुरश्विभ्याम्। अश्विभ्यामागोमुग्भ्याम्। अश्विभ्यामित्यश्वि—भ्याम्। आगोमुग्भ्याम् धानाः। आगोमुग्भ्यामित्यागोमुक्—भ्याम्। धाना मरुद्भ्यः। मरुद्भ्य एनोमुग्भ्यः। मरुद्भ्य इति मरुत्—भ्यः। एनोमुग्भ्यः सप्तकपालः। एनोमुग्भ्य इत्येनोमुक्—भ्यः। सप्तकपालो विश्वेभ्यः। सप्तकपाल इति सप्त—कपालः। विश्वेभ्यो देवेभ्यः। देवेभ्य एनोमुग्भ्यः। एनोमुग्भ्यो द्वादशकपालः। एनोमुग्भ्य इत्येनोमुक्—भ्यः। द्वादशकपालोऽनुमत्यै। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। अनुमत्यै चरुः। अनुमत्या इत्यनु—मत्यै। चरुरग्नये। अग्नये वैश्वानराय। वैश्वानराय द्वादशकपालः। द्वादशकपालो द्यावापृथिवीभ्याम्। द्वादशकपाल इति द्वादश—कपालः। द्यावापृथिवीभ्यामꣳहोमुग्भ्याम्। द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा—पृथिवीभ्याम्। अꣳहोमुग्भ्याम् द्विकपालः। अꣳहोमुग्भ्यामित्यꣳहोमुक्—भ्याम्। द्विकपाल इति द्वि—कपालः॥ ॥ [४९] ॥

(अग्नयेऽꣳहोमुचे त्रिꣳशत्) ॥ २२ ॥

अग्नये सम्। समनमत्। अनमत् पृथिव्यै। पृथिव्यै सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथाऽग्निः। अग्निः पृथिव्या। पृथिव्या समनमत्। समनमदेवम्। समनमदिति सम्—अनमत्। एवम् मह्यम्। मह्यम् भद्राः। भद्राः सन्नतयः। सन्नतयः सम्। सन्नतय इति सम्—नतयः। सम् नमन्तु। नमन्तु वायवे। वायवे सम्। समनमत्। अनमदन्तरिक्षाय। अन्तरिक्षाय सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथा वायुः। वायुरन्तरिक्षेण। अन्तरिक्षेण सूर्याय। सूर्याय सम्। समनमत्। अनमद् दिवे। दिवे सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथा सूर्यः। सूर्यो दिवा। दिवा चन्द्रमसे। चन्द्रमसे सम्। समनमत्। अनमन् नक्षत्रेभ्यः। नक्षत्रेभ्यः सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथा चन्द्रमाः। चन्द्रमा नक्षत्रैः। नक्षत्रैर् वरुणाय। वरुणाय सम्। समनमत्। अनमदद्भ्यः। अद्भ्यः सम्। अद्भ्य इत्यत्—भ्यः। समनमत्। अनमद् यथा। यथा वरुणः। ॥ [५०] ॥ वरुणोऽद्भिः। अद्भिः साम्ने। अद्भिरित्यत्—भिः। साम्ने सम्।

समनमत्। अनमदृचे। ऋचे सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथा साम। सामर्चा। ऋचा ब्रह्मणे। ब्रह्मणे सम्। समनमत्। अनमत् क्षत्राय। क्षत्राय सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथा ब्रह्म। ब्रह्म क्षत्रेण। क्षत्रेण राज्ञे। राज्ञे सम्। समनमत्। अनमद् विशे। विशे सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथा राजा। राजा विशा। विशा रथाय। रथाय सम्। समनमत्। अनमदश्वेभ्यः। अश्वेभ्यः सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथा रथः। रथोऽश्वैः। अश्वैः प्रजा-पतये। प्रजापतये सम्। प्रजापतय इति प्रजा—पतये। समनमत्। अनमद् भूतेभ्यः। भूतेभ्यः सम्। समनमत्। अनमद् यथा। यथा प्रजापतिः। प्रजापतिर् भूतैः। प्रजापतिरिति प्रजा—पतिः। भूतैः समनमत्। समनमदेवम्। समनमदिति सम्—अनमत्। एवम् मह्यम्। मह्यम् भद्राः। भद्राः सन्नतयः। सन्नतयः सम्। सन्नतय इति सम्—नतयः। सम् नमन्तु। नमन्त्विति नमन्तु॥ ॥ [५१] ॥

(अद्भ्यः समनमद्यथा मह्यम् चत्वारि च) ॥ २३ ॥

ये ते। ते पन्थानः। पन्थानः सवितः। सवितः पूर्व्यासः। पूर्व्यासोऽरेणवः। अरेणवो वितताः। वितता अन्तरिक्षे। वितता इति वि—तताः। अन्तरिक्ष इत्यन्तरिक्षे॥ तेभिर् नः। नो अद्य। अद्य पथिभिः। पथिभिः सुगेभिः। पथिभिरिति पथि—भिः। सुगेभी रक्ष। सुगेभि-रिति सु—गेभिः। रक्षा च। च नः। नो अधि। अधि च। च देव। देव ब्रूहि। ब्रूहीति ब्रूहि॥ नमोऽग्नये। अग्नये पृथिविक्षिते। पृथिविक्षिते लोकस्पृते। पृथिविक्षित इति पृथिवि—क्षिते। लोकस्पृते लोकम्। लोकस्पृत इति लोक—स्पृते। लोकमस्मै। अस्मै यजमानाय। यजमानाय देहि। देहि नमः। नमो वायवे। वायवेऽन्तरिक्षक्षिते। अन्तरिक्षक्षिते लोकस्पृते। अन्त-रिक्षक्षित इत्यन्तरिक्ष—क्षिते। लोकस्पृते लोकम्। लोकस्पृत इति लोक—स्पृते। लोक-मस्मै। अस्मै यजमानाय। यजमानाय देहि। देहि नमः। नमः सूर्याय। सूर्याय दिविक्षिते। दिविक्षिते लोकस्पृते। दिविक्षित इति दिवि—क्षिते। लोकस्पृते लोकम्। लोकस्पृत इति लोक—स्पृते। लोकमस्मै। अस्मै यजमानाय। यजमानाय देहि। देहीति देहि॥ ॥ [५२] ॥

(ये ते चतुश्चत्वारिंशत्) ॥ २४ ॥

यो वै। वा अश्वस्य। अश्वस्य मेद्ध्यस्य। मेद्ध्यस्य शिरः। शिरो वेद। वेद शीर्षण्वान्। शीर्षण्वान् मेद्ध्यः। शीर्षण्वानिति शीर्षण्—वान्। मेद्ध्यो भवति। भवत्युषाः। उषा वै। वा अश्वस्य। अश्वस्य मेद्ध्यस्य। मेद्ध्यस्य शिरः। शिरः सूर्यः। सूर्यश्चक्षुः। चक्षुर् वातः। वातः प्राणः। प्राणश्चन्द्रमाः। प्राण इति प्र—अनः। चन्द्रमाः श्रोत्रम्। श्रोत्रम् दिशः। दिशः पादाः। पादा अवान्तरदिशाः। अवान्तरदिशाः पर्शवः। अवान्तरदिशा इत्यवान्तर—दिशाः। पर्शवोऽहोरात्रे। अहोरात्रे निमेषः। अहोरात्रे इत्यहः—रात्रे। निमेषोऽर्द्धमासाः। निमेष इति नि—मेषः। अर्द्धमासाः पर्वाणि। अर्द्धमासा इत्यर्द्ध—मासाः। पर्वाणि मासाः। मासाः सन्धानानि। सन्धानान्यृतवः। सन्धानानीति सम्—धानानि। ऋतवोऽङ्गानि। अङ्गानि सँव्वथ्सरः। सँव्वथ्सर आत्मा। सँव्वथ्सर इति सम्—वथ्सरः। आत्मा रश्मयः। रश्मयः केशाः। केशा नक्षत्राणि। नक्षत्राणि रूपम्। रूपम् तारकाः। तारका अस्थानि। अस्थानि नभः। नभो माꣳसानि। माꣳसान्योषधयः। ओषधयो लोमानि। लोमानि वनस्पतयः। वनस्पतयो वालाः। वाला अग्निः। अग्निर् मुखम्। मुखँव्वैश्वानरः। वैश्वानरो व्यात्तम्। व्यात्तꣳ समुद्रः। व्यात्तमिति वि—आत्तम्। ॥ [५३] ॥ समुद्र उदरम्। उदरमन्तरिक्षम्। अन्तरिक्षम् पायुः। पायुर् द्यावापृथिवी। द्यावापृथिवी आण्डौ। द्यावापृथिवी इति द्यावा—पृथिवी। आण्डौ ग्रावा। ग्रावा शेपः। शेपः सोमः। सोमो रेतः। रेतो यत्। यज् जञ्झभ्यते। जञ्झभ्यते तत्। तद् वि। वि द्योतते। द्योतते यत्। यद् विधूनुते। विधूनुते तत्। विधूनुत इति वि—धूनुते। तद् स्तनयति। स्तनयति यत्। यन् मेहति। मेहति तत्। तद् वर्षति। वर्षति वाक्। वागेव। एवास्य। अस्य वाक्। वागहः। अहर् वै। वा अश्वस्य। अश्वस्य जायमानस्य। जायमानस्य महिमा। महिमा पुरस्तात्। पुरस्ताज् जायते। जायते रात्रिः। रात्रिरेनम्। एनम् महिमा। महिमा पश्चात्। पश्चादनु। अनु जायते। जायत एतौ। एतौ वै। वै महिमानौ। महिमानावश्वम्। अश्वमभितः। अभितः सम्। सम् बभूवतुः। बभूवतुर्हयः। हयो देवान्। देवानवहत्। अवहदर्वा। अर्वाऽसुरान्। असुरान्वाजी। वाजी गन्धर्वान्। गन्धर्वानश्वः। अश्वो मनुष्यान्। मनुष्यान्थ् समुद्रः। समुद्रो वै। वा अश्वस्य। अश्वस्य योनिः। योनिः समुद्रः। समुद्रो बन्धुः। बन्धुरिति बन्धुः॥ ॥ [५४] ॥

(व्यात्तं मवहद् द्वादश च) ॥ २५ ॥

॥ हरिः ॐ ॥

सप्तमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः — क्रम पाठः — समाप्तः

अनुवाकाः	पञ्चशत्यः
२५	५४

ॐ